

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦσι ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκδοτὴ ἑτοῦς καὶ εἴνα ἑτησίαις. — Γραφεῖον αὐτοῦ. Ἐπί τῆς λέσχ. Πανεπιστημίου 39.

20 Μαΐου 1884

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Α'.

Πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν ἐφιλοξενούμην, ἐν μιᾷ τῶν ὠραιότερων δυτικῶν πόλεων μας, ὑπὸ τοῦ φίλου μου Παύλου Σαβαρῦ, διακεκριμένου μουσικοῦ καίτοι ἀπλῶς ἑραστοῦ τῆς τέχνης ἄντινα ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην ἢ Μουσικὴ Ἐταιρεία τῆς πόλεως ἐκείνης ἐξελέξατο πρόεδρόν της. Ἦτο Ὀκτώβριος, ἀλλ' ὁ καιρὸς γλυκὺς εἰσέτι, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο Κυριακὴ, παρὰ τὸ μελαγχολικὸν ὄλιγον τοῦ οὐρανοῦ πολλοὶ συνωθούντο ἐπὶ τοῦ κυριωτέρου βουλευθάρτου τῆς Α. . . Καὶ ἐγὼ ἐπίσης περιφερόμην μετὰ τοῦ ξενίζοντός με. Ἐπηγαινεσερχόμεθα ἀναπνέοντες εὐφροσύνῳ τὸν εἰσέτι χλιαρὸν ἀέρα τῶν πρώτων φθινοπωρινῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν μας οἱ δημόσιοι πλάτανοι καὶ αἱ φιλύραι, κινούμεναι ὑπὸ ἀνεπαισθήτου αὔρας, ἄφινον θλιβερῶς νὰ πίπτωσι τὰ ξηρὰ καὶ κίτρινα φύλλα των.

Περιέφερον ἀδιαφόρως τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους. Αἶφνης οἱ μᾶλλον μεμακρυσμένοι ὄμιλοι παρεμέρισαν καὶ ἕκαμην τόπον εἰς ὑπερμεγέθεις τι ὄν, ὅπερ προὔχρει βραδείως καὶ βαρέως. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἐνόησα ὅ,τι ἔβλεπον. Ὁμοίαζε πρὸς ἄνθρωπον. Καὶ ὄντως τοιοῦτος ἦτο, ἀλλὰ σπανίως εἶδον ἀσχημότερον, οὐδέποτε τερατωδέστερον τούτου. Φαντασθῆτε κολλοσσαῖον σῶμα, ὑπὸ τὸ φορτίον τοῦ ὁποίου δύο ἀνάλογοι κνήμαι ἐφαίνοντο καμπύμεναι, βραχίονας ὡσεὶ κεκμηκότας ἐκ τοῦ πάχους, κινουμένους βαρέως ἐκατέρωθεν, κεφαλὴν συνδεομένην μὲ τοὺς ὤμους διὰ παχέος ἰνίου, παρουσιάζουσαν πλατὺ πρόσωπον ὅπερ ἔληγεν εἰς πλατύτατον πηγούνιον. Ἐν τῷ μέσῳ ἦν παχεῖαν καὶ κοντὴν, ἀλλ' ἄνευ ὀρισμένου σχήματος, μύστακα πυρρὸν, ὑπέρμετρον καὶ καλύπτοντα ἐρυθρὰ καὶ φουσκωμένα χεῖλη, ὀφθαλμοὺς κοίλους, παλαιόντας ἐπιπόνως κατὰ τῆς βαρύτητος τῶν βλεφάρων, τέλος κόμην χρώματος ῥυπαροῦ ἐρυθροῦ, κρυπτομένην ἐν μέρει ὑπὸ τὸν πῆλον, πίπτουσαν ὀπισθεν εἰς ἀρκούντως μακροῦς βοστρυχοῦς, μᾶλλον στιλπνοῦς παρὰ μεταξώδεις, ὧν ἡ ἀκούσια φιλαρέσκεια ἐσχημάτιζε μὲ τὸ ἐπί-

λοιπον τοῦ ἀτόμου κωμικὴν καὶ θλιβεράν ἀντίθεσιν ῥίψατε ἐπὶ τοῦ ἀλλοκότου τούτου προσώπου χρῶμα βαθείας καὶ ἀσπληκτικῆς ἐρυθρότητος, καλύψατε τὸν ἄμορφον σχεδὸν αὐτὸν ὄγκον δι' εὐρυχώρου ἀθλίας ἐπιγονατίδος, δι' ὑπέρμετρου πῆλου, ἐφθαρμένου ἐκ τῆς χρήσεως, ἐντυπώσατέ τῳ τέλος τὰς ἄνευ χάριτος κινήσεις παχυδέριμου βαδίζοντος, καὶ δύνασθε νὰ λάβητε ἰδέαν τινὰ τοῦ περιπατοῦντος φαινομένου τούτου, τοῦ ὑποίου ἢ ἐρυθρὰ πολυσαρκία θὰ προῦκάλει τὴν γραφεῖδα τοῦ Ῥούβεν.

Θὰ ἐνοήσητε ἐπίσης, ἐννοεῖται, τὴν ἐκπληξὴν ἧτις τὸν συνώδευεν. Ἄπαντες τὸν παρετήρουν, καὶ μόλις παρήρχετο, αἱ κεφαλαὶ ἐστρέφοντο διὰ νὰ τὸν ἐξετάσωσιν εἰσέτι, ἀκίνητοι καὶ οἰονεὶ ἀπολελιθωμένοι. Πλείστοι παρετήρουν, εἴτα προὔχρου. Ἄλλ' αἱ γυναῖκες, ἦττον διακριτικαὶ ἢ ἦττον κύριαι τοῦ ἑαυτοῦ των, σπανίως ἐκρυπτον τὴν ἐντύπωσίν των, ἐνίαι μάλιστα τὸν ἐχλεύαζον ὑψηλοφώνως, ἀλλαι ἐμειδιῶν καὶ ἐκρυφομίλου. Ἄλλαι σκληρότεραι παρετήρουν τὸν δύστηνον μετὰ βαθέος οἴκτου.

Οὐδὲν ἐφαίνετο συγκινοῦν αὐτόν. Ἠσύχως, μὲ τὸ βαρὺ βῆμά του, προὔχρει ἀδιάφορος, κατὰ τὸ φαινόμενον, εἰς τὴν γενικὴν ἐκείνην περιεργίαν ἢ ἀναμφιβόλως εἶχε συνειθίσῃ. Τὰ ξανθὰ καὶ ῥοδόχροα παιδιὰ, ἅτινα ἐπαιζον κατὰ τὴν διάδασίν του, τὸν ἐδείκνυον ἀφαλῶς πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ δακτύλου καὶ μὲ τὸν φόβον ἐκείνον ὃν μᾶς ἐμπνέει κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην πᾶν τὸ ἀλλόκοτον καὶ τὸ τερατωδες, ἐγέλων ὅτε τὸν συνήντων διὰ δειλοῦ καὶ ἀβεβαίου ὕφους, ἀνοίγοντα τοὺς ἐκπεληγμένους μεγάλους ὀφθαλμοὺς των ὡς εἰς ἀπροσδόκητον θέαν προσωπίδος ἢ τινος ἄλλου παραξένου.

Ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐβάδιζε πάντοτε, προσποιούμενος ὅτι οὐδὲν βλέπει, ὅτι οὐδὲν ἀκούει. Μόλις ὀλίγα βήματα ἀπέιχεν ἀφ' ἡμῶν, ὅτε πενταετῆς ἢ ἑξαετῆς παιδικὴ ὀλίγου δεῖν, ἐν ᾧ ἔτρεχεν, ἐν τῇ ζέσει τοῦ παιγνιδίου, προσέκρουσεν εἰς τὰς ὑπερμεγέθεις κνήμας του. Ἰψώσεν αἶφνης τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν παρετήρησε. Γνωστὸν ὅποιον ζωηρὰν ἀντιπάθειαν αἰσθάνεται ἢ παιδικὴ ἡλικία διὰ πᾶσαν φυσικὴν δυσμορφίαν καὶ μεθ' ὁποίας σκληρὰς εἰλικρινείας τὴν δεῖκνυει. Ἡ παιδικὴ ὠπισθοδρόμησεν, ἔτρεξε νὰ βυθισθῇ.

εις τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός της, ἐκεῖ δέ, πτήσουςα καὶ ῥίπτουσα ἐπὶ τοῦ ἀνδρός ἐντρομον σχεδὸν βλέμμα: «ὦ! μαμά, ἀνέκραξε, κύτταξε, κύτταξε τί ἄσχημος ποῦ εἶνε!»

Καίτοι λίαν προσεπάθησεν, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἠναγκάσθη τὴν φορὰν ταύτην νὰ ἴδῃ καὶ ν' ἀκούσῃ, ἡ δὲ πυκνὴ καὶ βαρεῖα προσωπίς ἦτις τῷ ἐχρησίμευεν ὡς πρόσωπον ἐνεψυχώθη αἴφνης ἐν εἶδει προσκαίρου συστολῆς. Προφανῶς ἤθελε νὰ μειδιάσῃ. Ἄλλ' ἐμάντευσα ὑπὸ τὸν ἀμφίβολον ἐκείνον μορρασμὸν, ἐν τῇ λάμπῃ, ἦτις ταυτοχρόνως διεπέρασε τὸ κυανοῦν καὶ ἀόριστον βλέμμα του, κάτι τι τὸ τόσῳ βαθέως θλιβερόν, τὸ τόσῳ θανασίμως ὀδυνηρόν, ὥστε ἡ καρδιά μου συνεσφίχθη. Διήλθον πλῆσιόν του. Ὁ φίλος μου δι' ἀπλοῦ καὶ εὐμενοῦς ὕφους, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐπιδείξεως οἴκτου ἢ καὶ συμπαθείας, ἐξέβαλε τὸν πῖλόν του καὶ ὑψηλοφώνως σχεδὸν καὶ δι' οἰκείου ὕφους τὸν ἐκαλημέρισεν. Ἄλλὰ τὸν προέλαβεν ὁ παράδοξος διαβάτης, ὅστις ἄμα τὸν εἶδεν εὐθύς ἀπεκαλύφθη, καὶ, ὡς εἰς θεῖον φιλικὸν πρόσωπον, ἡ πρὸ ὀλίγον τόσῳ θλιβερὰ ἐκφρασίς τῆς φυσιογνωμίας του ἐφωτίσθη ὑπὸ ἀνταυγείας χαροποιᾶς ἐκπλήξεως.

Φυσικῶς μὲν παρήλθομεν αὐτὸν βροχηδὸν ἐπέπεσαν αἱ ἐρωτήσεις μου. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἔλαβον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ὑψηλὸν ἐκείνον μελαγχολικὸν Σειληνόν. Τίς ἦτο; πόθεν ἤρχετο; τί ἐπάγγελμα μετήρχετο; ποίαι ἰδιαιτέρας περιστάσεις τὸν ἐσχέτισαν μὲ τὸν φίλον μου Παῦλον.

Ὄνομάζετο Φαβρῶλ. Ἄγνωστον ποῦ γεννηθεῖς, πιθανῶς ἐν τινὶ ἀνατολικῇ τῆς Γαλλίας ἐπαρχίᾳ, καθὼς συνεπέρανον ἐκ τοῦ ἀλσατικοῦ τόνου τῆς ὀμιλίας του, ἐφάνη, δύο ἢ τρία ἔτη πρότερον, καταβαίνων κατὰμονος εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Α. . . , φέρων σάκκον τινὰ καὶ μέγα τετράχορδον. Ἐνός καὶ ἄγνωστος εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν, τί ἤρχετο νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ ὁ ἀτυχῆς μετανάστης; Ἀναμφιβόλως ἐπιεικστέρην τύχην, πόρους οὐς ἀλλαχού δὲν ἐδυνήθη νὰ εὔρῃ, τὰ μέσα τοῦ ζῆν, ἂν οὐχὶ τοῦ πλουτῆσαι. Τῷ ὠμίλησαν ἴσως περὶ τῆς Α. . . ὡς περὶ πόλεως πλουσίας, γενναιοδώρου, φιλοξενίου πρὸ πάντων εἰς τὴν μουσικὴν. Ἦρχετο, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, νὰ δοκιμάσῃ τὸ ὕστατον τὴν τύχην, νὰ συγκροτήσῃ πρὸς τὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν ἀθλιότητα πάλιν, πάλιν ἀπέλπιδα, καθ' ἣν ἀποθνήσκουσιν ἐὰν δὲν θριαμβεύσωσι.

Μόλις ἀφίκετο, ὁ Φαβρῶλ ἀνήγγειλε διὰ τῶν ἐφημεριδῶν ὅτι ἐδίδασκε κλειδοκύμβαλον καὶ τετράχορδον. Ἐκώλλησε δὲ τὴν ἐπιγραφὴν του ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μετρίου δωματίου του. Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας ἐν ἡ κατόκει ἐβλεπέ τις, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, νὰ λάμπῃ ὠραία χαλκίνη, ὠσειδῆς καὶ λίαν καινουργῆς πλάξ, ἐνθα τὸ ὄνομά του καὶ αἱ τίτλοι του, μὲ κεφαλαῖα γράμ-

ματα, ἀπηύθυνον τοῖς διαβάταις ἐλκυστικὴν πρόσκλησιν. Ματαίᾳ μεγαλοπρέπειᾳ προσκλήσεως! Μετ' οὐ πολὺ αἱ ἐφημερίδες ἐσιώπησαν, ἡ ἐπιγραφὴ ἀπώλεσε τὴν ἄσπιλον λευκότητά της, ἡ πλάξ τὴν μαγικὴν λάμπιν της, καὶ αἱ μαθηταὶ οὐδόλως ἤλθον. Ὁ Φαβρῶλ κατεβίβασε τὴν τιμὴν τῶν μαθημάτων του. Πλείστοι τῶν συναγωνιζομένων του ἀπήτουν πέντε καὶ πλέον φράγκα τὴν ὥραν, αὐτὸς ἐζήτησε τρία, ὕστερον δύο καὶ πενήκοντα λεπτά, καὶ τέλος δύο. Ἦνεῖς τινες, δελεασθέντες, εὐτυχῆς δὲ λογίζομενοι μὲ τὸσον μικρὰν τιμὴν νὰ τέρψωσι τὰ τέκνα των δι' ὀλίγης μουσικῆς, ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγωσιν ὅπως τὸν εὔρωσιν. Οἱ πλείστοι ὅμως μὲν τὸν εἶδον καὶ ἀνεχώρησαν χωρὶς νὰ ἐπανεέλθωσι πλέον. Ὁ ταλαίπωρος ἀμηχανῶν, κατεβίβασε τὰς ἀξιώσεις του, ἐγένετο ἐτι ταπεινότερος, τέλος εἰς τοιαύτας παραχωρήσεις ὑπεβλήθη, ὥστε κατάρθρωσε νὰ προσκτῆσῃ μαθητὰς τινας.

Ἐκτοτε, προσέθηκεν ὁ Παῦλος, ὁ Φαβρῶλ ἀνέλαβεν ἐλπίδας. Ἐν ἡ δύο οἰκοτροφεία τρίτης τάξεως τῷ ἐνεπιστεύθησαν τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς, ἐν ᾧ χρησιμεύει ὡς ἀντικείμενον ἀστεῖσμων εἰς τοὺς μαθητὰς. Μὲ αὐτὰ διατηρεῖται ὅσον δύναται, ἐδυνήθη νὰ ἐνοικιάσῃ κλειδοκύμβαλον, ν' ἀγοράσῃ καινουργῆ τινὰ ὑποκάμισα ἐν συντόμῳ οἷον τὸν συνητήσαμεν, ὁ ταλαίπωρος εὐρίσκει ἀρκετὴν πίστωσιν καὶ κάμνει ἀρκετὰ εὐκόλως χρέη διὰ νὰ νομιζῆται σχετικῶς πλούσιος.

Ἦκουον ἐν σιγῇ. Ἡ ἀπλὴ ἐκείνη ἱστορία, διηγουμένη ἀπλοῦστατα καὶ οἰκειότατα ὑπὸ τοῦ φίλου μου, μοὶ προὔξενεσε λυπηρὰν ἐντύπωσιν.

— Καὶ ὅμως, ἐπανελάβην ὁ Παῦλος μετὰ βραχεῖαν στιγμὴν σιγῆς, δὲν εἶνε τυχαῖος αὐτὸς ὁ παχὺς! Δίς ἢ τρίς μ' ἐπεσκέφθη. Ἦρχετο νὰ μοὶ κοινοποιήσῃ ὡς προέδρῳ τῆς Μουσικῆς Ἑταιρείας μελωδίας τινὰς, χορούς τινὰς τῆς φαντασίας του, ἔργα μακρῶν σχολῶν, ἄς τῷ ἄφινεν ἡ δημοσία ἀδιαφορία. Ἄφ' ἐνός μὲν περιεργίας χάριν, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἐξ ἐπιθυμίας νὰ τῷ φανῶ εὐάρεστος καὶ ὠφέλιμος, ἐνήργησα νὰ ψαλώσω εἰς τὰς συναυλίας μας. Τὰς ἐχειροκρότησαν, καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι εἶχον δίκαιον. Τοῦλάχιστον παρετήρησα ἐν αὐταῖς, κατὰ τὴν κρίσιν μου, ἐκτὸς τῆς βαθείας μαθήσεως τῆς ἀρμονίας καὶ τῆς σπανίας ἐπιδειξιότητος εἰς τὴν σύνθεσιν, πολλὰ διακεκριμένα μέρη, πολλὰς ἀληθῶς χαριέσσας ἐμπνεύσεις.

— Ἄλλὰ, εἶπον ἐγώ, αἱ μερικαὶ αὐταὶ ἐπιτυχίαι τῆς συνθέσεως δὲν τῷ ἐχρησίμευσαν; Δὲν συνετέλεσαν, κάμνουσαι γνωστὸν αὐτόν, εἰς τὸ νὰ βελτιώσωσι τὴν θέσιν του, νὰ τῷ προσκομίσωσι μερικὸς νέους μαθητὰς; Μάλιστα ἡ πώλησις τῶν ἔργων του. . .

— Τῶν ἔργων του! Εἶνε πολὺ πτωχὸς πόρος αὐτός. Καθὼς βλέπεις, ὅπως μουσουργὸς τις ζῆσῃ διὰ τῶν ἔργων του, τῷ χρειάζεται πλέον τι

παρὰ τὸ τάλαντον, πλέον τι παρὰ τὸ πνεῦμα, τῷ χρειάζεται τύχη, καὶ ὁ Φαβρῶλ εἶνε ἐξ ἐκείνων οἵτινες δὲν ἔχουσιν. Ὅπως καὶ σύ, ἤλπισα τοῦλάχιστον ὅτι τὰ ἰδικὰ του θὰ τὸν συνίσταν εἰς τὸ δημόσιον. Ἄλλὰ, τί τὰ θέλεις; Ὁ Φαβρῶλ εἰς μάτην εἶνε διακεκριμένος μουσουργός, σπάνιος καλλιτέχνης, ἄριστος μουσικοκωιδάσκαλος πρὸ παντὸς ἄλλου εἶνε περιέργων ζῶν. Μαθήματα! Ἄλλὰ μόνη ἡ θεὰ του τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς μαθητὰς! Εἶνε ἀντικείμενον ἀντιπαθείας εἰς τὰς μητέρας, φόβου εἰς τὰς θυγατέρας, ἀστεῖσμου εἰς τοὺς νέους, καὶ πολλοὶ τὸν οἰκτεῖρουν ἵνα τῷ ἀνοιξῶσι τὴν θύραν των. Χειροκροτοῦν εὐχαρίστως τὰ ἔργα του, ἀλλὰ νὰ δεχθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν των αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸν παχύν, τὸ τέρας Φαβρῶλ! νὰ ἐμπιστευθῶσι τὸ τέκνον των, τὴν νεαράν, τὴν λίαν ἀδύνατον, τὴν λίαν νευρικὴν, τὴν προσφιλῆ των κόρην εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ σωματώδους κολοσσού! Ἐλα δά! Παιὸς ἐδύνατο νὰ τὸ σκεφθῇ; Καὶ ἔπειτα, εἶδες τὰς χεῖρας του; Προσπάθησε νὰ πείσῃς λοιπὸν τὸ κοινὸν ὅτι μὲ τὰς ὑπερμεγέθεις αὐτὰς χεῖρας δύναται νὰ παραδίδῃ ἐπιτυχῆ μαθήματα κλειδοκυμβαλοῦ! Καὶ τὸ γνωρίζει καλά, ὁ δύστηνος! Γνωρίζει ὅτι ἡ εἰμαρμένη τὸν καταδιώκει, δῆλα δὴ αὐτὴ ἡ μεγάλη ἄσχημία του, ὅτι αὐτὴ εἶν' ἡ αἰτία, ἡ μόνη αἰτία ὄλων τῶν ἀθλιῶν του, ὄλων τῶν δυστυχιῶν του. Καὶ ὄντως εἶνε σκληροτάτη ἡ τύχη αὐτοῦ τοῦ ταλαίωρου, πεπρωτισμένου εἰς ἐξαιρετὸν βαθμὸν ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ μουσικῆς εὐφυΐας, ἀξίου νὰ κατέχῃ ἐν τῇ μουσικῇ καλὴν θέσιν, ὄνομα σχεδὸν, καὶ ὅστις, ἐν τῇ πάλῃ αὐτῇ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ζωῆς, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀδιακόπως συντριβόμενον ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἰδίου σώματός του. Ὅποσαι ἀπάται! Ὅποσοι ἀτελεσφόρητοι ἀγῶνες! Ὅποση βαθύτης καὶ ὀπόση πικρίας ἀπελπισίας! Εἰς καὶ μόνος ἴσως πόρος τῷ ἔμεινε πάντοτε πιστός, μία καὶ μόνη ἀγάπη, νομίζω, τὸν συνδέει εἰσέτι μὲ τὴν ζωὴν: τὸ μέγα τετράχορδόν του.

Εἰς τὴν λέξιν ταύτην παρετήρησα τὸν φίλον μου, νομίζων σχεδὸν ὅτι ἡσταιεύετο. Καίτοι δὲν τὸ ἐπεθύμουν, ἡ ἰδέα ὅμως ὅτι δυστυχῆς τις ἡδύνατο νὰ βοηθῆται καὶ νὰ συνδέηται περισσότερο ἢ ὀλιγώτερον βαθέως μὲ τὸ ἀλλόκοτον ἐκεῖνο ὄργανον, μ' ἔκαμε νὰ μειδιάσω ὀλίγον.

— Γελάς, μοὶ λέγει ὁ Παῦλος, ἔχεις ὅμως ἄδικον. Τὸ τετράχορδον τοῦ Φαβρῶλ εἶνε τῷ ὄντι ἡ θεῖα Πρόνοιά του. ὦ! ὄχι διότι τῷ ὀφείλει πολλοὺς μαθητὰς, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ παχέα δάκτυλά του περιφέρονται εὐκόλως ἐπὶ τοῦ ὑπερμεγέθους ὄργανου. Ἐξάγει ἤχους σπανίας ἰσχύος, ἡ δὲ σύμπραξις του, οὐσα πολὺτιμος δι' ὀρχήστραν, ἐνίοτε ἀρκετὰ τῷ προσεπόρισε. Καὶ ἔπειτα, σὲ βεβαιῶ ὅτι δὲν θὰ ἐγέλας ἐὰν ἐβλεπες ὑποῖα στενὴ ἀγάπη φαίνεται συνδέουσα ἀμφοτέρους!

Ὁ Φαβρῶλ ἐρχόμενος ἐνταῦθα εἶχε τὸν ἀρχαῖον σύντροφόν του, ἴσως δὲ ὑπῆρξε καὶ μάρτυς τὸ τετράχορδόν του τῶν παρελθουσῶν ἀτυχιῶν του, καὶ τῶν μακρῶν θλίψεων του. Λοιπὸν, ὅταν τὸ κρατῆ μεταξύ τῶν βραχιόνων του, ὅταν περιφέρῃ ἐπὶ τῶν παλλομένων χορδῶν τὸ χονδρεῖδες καὶ κοντὸν δοξάριόν του μετὰ τινος ἀδεξίας μερίμνης, νομίζει τις ὅτι σκιρτᾷ ὑπὸ τὰς θωπείας τοῦ κυρίου του, ὅτι ἡ βραδεία καὶ σοβαρὰ φωνὴ του ἀποκρίνεται. Ἀμφοτέροι τέρατα ἀμφοτέροι γελοιοὶ ἔνεκα τοῦ ὑπερμεγέθους των, νομίζει τις ὅτι, πλασθέντες ὁ μὲν διὰ τὸν δέ, τὸ ὄργανον καὶ ὁ ἄνθρωπος, εὐρίσκουσιν ἐν τῇ στενῇ ἐνώσει των καταφύγιον κατὰ τῆς εἰμαρμένης καὶ παρηγοροῦνται ἀμοιβαίως διὰ τοὺς καταδιώκοντας αὐτοὺς ἀστεῖσμούς, διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν εἰς ἣν, παρὰ τὰς ὑπηρεσίας των, τοὺς ἀφίνει ἡ ἀχαριστία τοῦ πλήθους!

Ἦκουον ὀλονέν, μειδιῶν διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σκέψιν, ἀλλὰ πλέον συγκινημένος ἐν τῷ βραθεῖ τῆς ψυχῆς, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐπεθύμουν νὰ δείξω. Ὁ φίλος μου δὲν ἠπατήθη ὡς πρὸς αὐτό, διότι αἴφνης, στρεφόμενος πρὸς με:

— Ἐξ ἅπαντος, μοὶ λέγει, σ' ἐνδιαφέρει ὁ δυστυχῆς ἦρως μου! Καὶ ἀκριβῶς μέλλω νὰ ὑπάγω ὅπως τὸν ἴδω αὐριον καὶ νὰ τῷ κοινοποιήσω ὅτι ἡ Ἑταιρεία μας ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ εὐεργετικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συναυλίαν. Θέλεις νὰ με συνοδεύσῃς;

Ἐδέχθην προθύμως. Ἦδη ἰσχοτείνιαζε, τὸ δὲ πλῆθος διεσκορπίζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ βουλεβάρτον ἐγένετο ἔρημον, καὶ ἐπειδὴ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ δμίχλη ἤρχιζε νὰ μᾶς καλύπτῃ πανταχόσε, ἐσπεύσαμεν νὰ ἐπανεέλθωμεν οἴκοι.

Β'.

Τὴν ἐπομένην μεταξύ τῆς πέμπτης καὶ ἑκτῆς ἐσπερινῆς ὥρας διηυθυνόμεθα, ὁ φίλος μου καὶ ἐγώ, πρὸς τὴν συνοικίαν εἰς ἣν ὁ Φαβρῶλ κατῴκει. Πρὸ τινῶν ἐβδομάδων μετώκησε καὶ μετέβη, διὰ νὰ περιορίσῃ τὰς δαπάνας του, νὰ κατοικήσῃ ἐν τινὶ δημοσίᾳ ὀδῷ, ἀπομεμακρυσμένη τοῦ κέντρου τῆς πόλεως, ὅπου κατὰ συνέπειαν τὰ ἐνοικία ἦσαν εὐθηνότερα. Νέαι σχεδὸν καὶ ἀρκοῦντως κομψαί, πολυτελοῦς σχετικῶς παραστήματος, αἱ πλείστα τῶν οἰκιῶν τῆς ὀδοῦ ταύτης ἐδύνατο ν' ἀπατήσωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς μύωπος ὡς ἀπολαμβάνουσαι εὐπορίας τινὰς, ἀλλ' ἡ φουαρτότης τῆς ὀδοῦ, αἱ πρὸ τῶν θυρῶν ἐπισσεσσευμέναι ἀκαθαρσίαι, τὸ κενὸν καὶ ἡ πτωχεῖα τῶν ἐργαστηρίων, τὰ χίμαιρα ἀπεκάλυπτον τὰ πραγματικὴν ἀθλιότητα ἣν ἀπέκρυπτον τὰ ὠραία αὐτὰ ἐξωτερικά! Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 10 οἰκίαν. Γραῖα τις, κατοικοῦσα τὸ ἰσόγειον, ἐνησχολεῖτο νὰ τοποθετῇ εἰς τὴν ἐμπροσθέντα, μετὰ εὐλαβοῦς μερίμνης, λαχανικὰ καὶ ὠά τινα. Ὁ φίλος μου τὴν ἠρώτησεν:

— Ο κ. Φαβρώλ, παρακαλώ;

Ἡ γραῖα ἔστρεψε βραδέως τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν παρετήρησε διὰ λυπηροῦ ὕφους:

— Μήπως τὸν μουσικὸν ποῦ ἔχει ἓνα μεγάλο βιολί; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, κυρά!

— Τότε ἐκεῖ εἶνε. Ἀναβήτε εἰς τὸ τρίτον πάτωμα.

Ἀνήλθομεν τὰς ξυλῖνας βαθμίδας, οὐσας ἀπεχθεῖς ἕνεκα τοῦ κοινοῦ καὶ πλήρεις παντοειδῶν σκουπιδίων. Εἰς ἕκαστον πάτωμα ἠκούομεν διὰ τῶν ἡμιανοιγμένων θυρῶν κραυγὰς βρεφῶν, δερομένων παιδίων καὶ γυναῖκας ὠργισμένας καὶ βλασφημούσας. Οἱ πόδες μας προσέκρουον τῆδε κάκεισε εἰς περιπλανωμένας γαλᾶς καὶ εἰς τάπητας εἰς τὸ σκότος. Συνεσκόταζε καὶ ἐπειδὴ ἡ νύξ ἐπλησίαζε καὶ δὲν ἐβλέπομεν πλέον, ὠδηγούμεθα διὰ τοῦ στηρίγματος τῶν κιγκλιδίων.

Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τρίτον πάτωμα. Πλειῶνται θύραι ἠνοιγόντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλατέος ἐπιπέδου, καὶ ἐν ᾧ διεμένονεν ἀβέβαιοι, παρετήρησα ἐπὶ τινος θύρας πρᾶγμα τι οὐ τινος ἢ σχετικῆ λευκότητος διεκρίνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους. Ἦτο χαρτίον. Πλησιαίω καὶ ἀναγινώσκω: *Φαβρώλ, μουσικοδιδάσκαλος*. Ὁ φίλος μου ἔκρουσεν, ἀλλὰ δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν. Ἐκρούσα καὶ ἐγὼ ἰσχυρότερον, ἀλλ' οὐδεμία πάλιν ἀπάντησις. Τὴν τρίτην φοράν ἦν ἔκρουσα ἢ ἐγγὺς θύρα ἡμιανοίχθη καὶ κεφαλὴ γραίας προέκυψε, περιέργως, διὰ τοῦ ἀνοίγματος.

— Τὸν κ. Φαβρώλ ζητεῖτε; ἠρώτησε σιγᾶ.

— Αὐτὸν τὸν ἴδιον, καλὴ μου κυρά. Μήπως δὲν εἶν' ἐδῶ;

— Νὰ σᾶς εἰπῶ καὶ καλὰ δὲν ἤξεύρω. Ὅ,τι μόνον γνωρίζω εἶνε ὅτι ἐβγήκε διὰ τὴν ὑπάγῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του.

Ἐμέλλομεν νὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν διὰ τὴν πληροφορίαν ταύτην καὶ ν' ἀναχωρήσωμεν, ὅταν αὕτη προσέθηκε δισταύουσα καὶ προσπαθοῦσα νὰ μᾶς διακρίνη εἰς τὴν σκιάν:

— Θὰ ἔρχεσθε ἴσως διὰ τὴν ζήτησέτε χρήματα;

Ὁ φίλος μου τὴν ἐξήγαγε τῆς ἀπάτης βεβαιῶν αὐτὴν ὅτι τούναντιον ἠρχόμεθα ἵνα παρασχωμεν εἰς τὸν Φαβρώλ σημαντικὴν ὑπηρεσίαν. Ἡ γραῖα καθισύχασεν, ἠνοιξεν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν θύραν καὶ πλησιασάσα ἡμᾶς βραδέως βαδίζουσα:

— Θὰ σᾶς εἰπῶ καὶ τι, βλέπετε, ὑπέλαβε χαμηλοφώνως σχεδὸν διὰ μυστηριώδους καὶ ἐμπιστευτικοῦ ὕφους. Δὲν θὰ σᾶς εἰπῶ τίποτε κακὸν διὰ τὸν κ. Φαβρώλ, βλέπετε. Ὡ! ὄχι. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἶνε ἓνας χρυσὸς ἄνθρωπος, ὁ καυμένος! Ἀλλ' ἀναμεταξὺ μας (ἐπειδὴ βλέπω ὅτι εἰσθε τίμιοι ἄνθρωποι θὰ σᾶς τὸ εἶπω) μεταξὺ μας, θαρρῶ πῶς δὲν τὰ πάγει καλὰ. Κάθε πρωὶ καὶ κάθε βράδυ ἔρχονται καὶ ἄνθρωποι ἐδῶ καὶ κτυ-

ποῦν τὴν θύρα τοῦ δωματίου του, καὶ εἰς τὰ χέρια τους κρατοῦν καὶ χαρτιά καὶ ζητοῦν χρήματα ἀπ' αὐτὸν τὸν κακόμοιρον. Ὅπως ἐμπορεῖ τοὺς διώχνει, προσπαθεῖ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἔχουν ὑπομονὴν, καὶ κάποτε κάποτε τοὺς πληρώνει μερικὰ. Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ, ἐννοεῖτε, δὲν θὰ βαστάξουν πολὺ ἀκόμη, καὶ κἀνένα πρωὶ ἂν αὐτοὶ ἔφερναν μαζὺ τοὺς καὶ τὸν δικαστικὸν κλητῆρα, δὲν θὰ ἀποροῦσα, βλέπετε, διόλου.

Ὡς βλέπετε, ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο φλύαρος, ἀλλ' ὅ,τι μᾶς ἐδιηγεῖτο μᾶς ἐνδιέφερε τόσον πολὺ, ὥστε δὲν ἐσκεπτόμεθα νὰ διακόψωμεν τὴν φλυαρίαν τῆς. Τὴν ἐπλησίασαμεν, αὐτὴ δ' ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς εὐμενοῦς περιεργίας μεθ' ἧς τὴν ἠκούομεν ἐφάνη ὅτι ἐλάμβανε πλείονα ὄρεξιν διὰ τὴν ὁμιλήσῃ.

— Τὸν καυμένον! Δὲν ξεύρω, κύριοι, ἂν τὸν γνωρίζετε, ἀλλὰ σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἔχει μεγάλην ὄρεξιν νὰ ἐργασθῇ. Θαρρῶ ὅμως ὅτι δὲν ἔχει τόσους μαθητὰς ὅσους θὰ ἤθελε, καὶ αὐτὸ μὲ κάμνει ν' ἀπορῶ, διότι ἤκουσα ὅτι εἶνε πρώτης τάξεως μουσικός. Ἀλλὰ τί τὰ θέλετε! Εἶνε μερικοὶ ἄνθρωποι ποῦ δὲν ἔχουν διόλου τύχην! Ἐκτὸς τούτου μοῦ φαίνεται ὅτι τὸν νομίζουν πολὺ παχὺν καὶ πολὺ ἄσχημον. Αὐτὸ μόνον ἐγὼ ξεύρω ὅτι ἀπ' οὐ τρέξη ὅλην τὴν ἡμέραν, βλέπω τὸ φῶς ἀναμμένον εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ τὸν ἀκούω νὰ παίξῃ ὁ καυμένος ἕως εἰς τὰς δέκα καὶ ἑνδεκά τὸ βράδυ. Τοῦ λέγω κάποτε τὴν ἄλλην ἡμέραν: «Ἀλήθεια, κύριε Φαβρώλ, δὲν κάνετε καλὰ νὰ ξενουκᾶτε τόσο.» Ἀλλ' αὐτὸς τίποτε, δὲν μ' ἀκούει. Καὶ νὰ ἐβλέπατε τὴν ἄλλην ἡμέραν τί γραψίματα, τί χαρτιά, τί σειραὶ εἶν' ἐπάνω 'ς τὸ τραπέζι του, θὰ ἐξεκαρδίζεσθε ἀπὸ τὰ γέλοια! Μοῦ φαίνεται, πῶς αὐτὰ δὲν τὸν κάμνουν νὰ κερδίξῃ τίποτε. Καὶ εἶνε μεγάλο κρίμα δι' ἓνα τόσο καλὸν ἄνθρωπον! Τί καλὸς, τί γλυκὺς ἄνθρωπος! ποτέ του δὲν παραπονεῖται! Καὶ ἔπειτα, μοῦ φαίνεται, ὅτι δι' ἓναν ἄνθρωπον καλοενδυμένον ὡσὰν αὐτὸν ἢ ἀνέχεια θὰ ἦνε σκληρότερο πρᾶγμα παρὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς πτωχοὺς ἐργάτας, οἱ ὁποῖοι τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς ἔχομε συνειθισθῆ εἰς αὐτὴν. Ὡστε κάμμία φορά, νὰ ἰδῆτε, συλλογίζομαι ὅτι ἂς λέγουν ὅ,τι θέλουν: οἱ μεγαλιέτεροι ἀπὸ μᾶς δὲν εἶνε εὐτυχέστεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους!

Ἡ σοβαρὰ καὶ φιλοσοφικὴ αὕτη σκέψις θὰ ἐφάνη ἴσως ἀρκετῶς ἐπίλογος εἰς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, διότι ἐσιώπησεν. Ἡμεῖς δὲ ἀπ' οὐ ἐπεδοκίμασαμεν διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς τὴν ἀναμφισβήτητον ὀρθότητά ταύτην, ἠτομιάσθημεν νὰ κατέλθωμεν. Μόνον ὁ φίλος μου εἶπεν ὅτι ἐπειδὴ ὁ Φαβρώλ δὲν εὐρίσκετο εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἠθέλομεν ἐπανεῖλθαι λίαν προσεχῶς. Εἶχομεν ἤδη θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς κλιμακῆς, ὅτε ἡ γραῖα ἐφάνη ὡσεὶ νὰ ἐσκέπτετο, καὶ μετὰ βρα-

χεῖαν στιγμὴν δισταγμοῦ μᾶς ἐκάλεσε πάλιν καὶ μᾶς εἶπε:

— Συγχωρήσατέ με ἀλλὰ θὰ σᾶς εἶπω καὶ τι. Μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ κ. Φαβρώλ δὲν θέλει καὶ πολὺ νὰ ἔρχονται νὰ τὸν βλέπουν ἐδῶ, ἐπειδὴ, βλέπετε, δὲν εἶνε καὶ ὠραῖον τὸ δωμάτιόν του· ἔχει ὁ καυμένος καὶ ἐπιπλα, ἐλεεινά! Καὶ ἓνας ἐργάτης ἄνθρωπος σᾶς ὀρκίζομαι δὲν θὰ τὰ ἤθελε. Καὶ αὐτὰ, βλέπετε, εἰς μίαν ἀταξίαν, Παναγία μου! Φαντασθῆτε ὅτι αὐτὸς μοναχὸς τοῦ στρώνει τὸ κρεββάτι του καὶ συγυρίζει τὸ δωμάτιόν του καὶ ὅλα! Συλλογισθῆτε ἂν κάμνει τίποτε ἓνας τόσο παχὺς ἄνθρωπος, τόσο χονδρὸς ὥστε δὲν ἐμπορεῖ οὔτε νὰ κινήθῃ, χωρὶς νὰ συλλογισθοῦμε ἂν ἔχῃ κηρύλας καιρόν! Κάμμία φορά τοῦ λέγω: «Καλὴ δὲν παίρνετε κάμμία γυναῖκα νὰ σᾶς συγυρίζῃ, κ. Φαβρώλ! τότε θὰ εἰσθε περισσότερο ἡσυχος!» Ἀλλὰ μοῦ λέγει ὅτι ἡ γυναῖκα κοστιζεῖ ἀκριβὰ καὶ ὅτι δὲν ἔχει χρήματα. Ἐγὼ ὅμως ἐπειδὴ κάμνω καὶ αὐτὴν τὴν δουλειά, κάμμιαν ἡμέραν ὅταν συγυρίσω τὸ δωμάτιόν μου, ἐμβαίνω σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ ἴδιόν του καὶ τοῦ σκουπίζω, τοῦ συγυρίζω, τοῦ σπογγαρίζω, τοῦ ἀναβάζω νερό, ὅ,τι μπορῶ τέλος πάντων, διότι, μοῦ φαίνεται, ὅτι εἶνε καλὸ νὰ βοηθῇ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, δὲν εἶν' ἔτσι! Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν τοῦ ἀρέσουν αὐτὰ ποῦ τοῦ κάμνω. Τότε, ἐννοεῖτε, δὲν μπορῶ νὰ πηγαίνω εἰς τὸ δωμάτιόν του ὅπως θέλω, ὥστε τὸ δωμάτιόν του εἶνε πάντοτε ἄνω κάτω! Ἐὰν τὰ ἐμάθαιναν αὐτὰ, θὰ ἐθύμωνε καὶ δι' αὐτὸ δὲν θέλει νὰ ἔρχονται, μοῦ φαίνεται, νὰ τὸν βλέπουν ἐδῶ.

Ὁ φίλος μου μ' ἐθεώρησε μὲ ἀμήχανον ὀλίγον ὕφος. Ἡ καλὴ ἐκείνη γραῖα τὸ παρετήρησε καὶ μᾶς εἶπεν:

— Ἄν ἠθέλετε, καὶ μ' ἐμποροῦσε νὰ γείνη. Ὁ κ. Φαβρώλ θὰ εἶνε τώρα εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του. Θὰ σᾶς δώσω τὴν διεύθυνσίν του καὶ μοῦ φαίνεται πῶς θὰ τὸν εὐρήτε ἐκεῖ.

Ἡ ἀπλοϊκὴ πρότασις τῆς γυναίκος ἐκείνης μᾶς ἤρεσεν. Ὁ φίλος μου ἔλαβε τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος διεύθυνσιν, καὶ σιωπηλῶς κατήλθομεν ψηλαφητὴ τὴν ἐπι σκοτεινότεραν γενομένην κλιμακα. Μόλις εὐρέθημεν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ὡς ἐξ ὀρμεφυτοῦ ἐθεωρήσαμεν ἀλλήλους. Εἰς τὴν ἀμυδρὰν λάμπιν τοῦ ἀεριοφωτοῦ παρετήρησα ὅτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ φίλου μου Παύλου ἔφερον ἐντετυπωμένον βαθύ αἶσθημα οἴκτου.

— Καὶ λοιπόν; μοι εἶπεν ἀπλῶς.

Ἐσιώπων, διότι ἡ καρδιά μου ἦτο λίαν συνεσφιγμένη ἵνα δυναθῶ ν' ἀποκριθῶ. Ἡ ἰδέα ἦν εἶχον πρότερον περὶ τῆς θλιβερᾶς θέσεως τοῦ Φαβρώλ ἦτο μηδαμινὴ πρὸ τῆς οἰκτρᾶς εικόνας, ἣν μᾶς ἔκαμεν, ἐν τῇ ἀπλοϊκῇ καὶ εἰλικρινεῖ ὁμιλίᾳ τῆς, ἡ γραῖα γείτων του. Ἐπομένως χωρὶς νὰ

τὸ ἐννοήσωμεν ἀρικόμεθα πρὸ τοῦ ξενοδοχείου βεθυθισμένοι εἰς βαθείας ἕκαστος σκέψεις.

Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο ἦτο ἐκ τῶν ὄλων μετρίων ἐκείνων, ἐνθα καθ' ἕκαστην ἐσπέραν δεκαπεντὰς ὑπαλλήλων, γραφεῖς συμβολαιογράφων καὶ μικροὶ ἐμποροῦπάλληλοι μεταβαίνουσιν ἵνα εὐρωσι συνδιαλεγόμενοι εἰς τὰς συσσιτίους τραπέζας ἀναψυχῆν ἐκ τῆς ὀκταώρου ἢ δεκαώρου ἀφώνου ἐργασίας αὐτῶν καὶ νὰ ἐμπιστευθῶσι τὸν στόμαχον αὐτῶν εἰς πλήρες ἀνησύχων ἀποκρύφων μαγειρεῖον καὶ εἰς οἶνον οὐδεμίαν ὠφέλειαν προξενούντα. Ἐπὶ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου αἱ λέξεις: *Συσσιτίος τράπεζα ἀνεγινώσκοντο γεγραμμένοι διὰ μεγάλων ἐρυθρῶν γραμμάτων*. Δεξιόθεν ἐπὶ τῶν ὑάλων τῶν παραθύρων: *Γεύματα πρὸς ἐν φράγκον καὶ περτηκорта λεπτά*. Ἀριστερόθεν: *Προγεύματα πρὸς ἐν φράγκον*. Ὀλίγα διατετηρημένοι σταφυλαί, τρία ἢ τέσσαρα σεσηπῶτα ἀπίδια ἐντὸς πινακίου καὶ ἄπαχον ἐψημένον ὀρνίθιον, τοποθετημένα παρὰ τὴν εἰσόδον μετὰ τελείας τέχνης, ἐχρησίμευον ὡς δείγματα.

Ἡνοῖξομεν. Ὀλογοὶ τινες καὶ ἰσχυροὶ πελάται καθήμενοι τῆδε κάκεισε πρὸ τῶν ἀκαλύπτων μαρμαρίνων τραπέζων ἔτρωγον. Δεξιὰ τῷ εἰσιόντι παχεῖα ἐρυθροπάρειος γυνή, βεβαιότατα ἡ ξενοδόχος, ἦτο ἐνθρονισμένη ὀπισθεν μεγάλης τραπέζης μὲ ὕψος ἀναπαυομένης μεγαλειότητος.

— Ὁ κ. Φαβρώλ ἐδῶ εἶνε; τὴν ἠρώτησεν ὁ Παῦλος μετὰ σεβασμοῦ.

— Μάλιστα, κύριε.

— Εἶνε δυνατόν νὰ τῷ ὁμιλήσω;

— Εὐθὺς, κύριε, πηγαίνω νὰ τὸν φωνάξω.

Κατήλθε σοβαρῶς καὶ διηυθύνθη μὲ βραδέα βήματα πρὸς αἴθουσαν, ἧς ἡ θύρα ἔκειτο εἰς τὸ βάθος καὶ ὅθεν ἠκούετο συγκεχυμένος θόρυβος γελῶτων, λόγων, ποτηρίων καὶ κινουμένων πινακίων.

— Κύριε Φαβρώλ! ἐφώνησεν ἰσταμένη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ, σᾶς ζητοῦν.

— Ποῖος μὲ ζητεῖ; ἀπεκρίθη παρευθὺς βαρεῖα ὑπόκωφος φωνὴ ἀνησυχῶς πῶς.

— Δὲν εἰξεύρω. Κάτι κύριοι.

Ἐγένετο ὀλίγη σιγὴ πρὸς στιγμὴν ἐντὸς τῆς αἴθουσας, εἶτα ἠκούσθη κρότος κινουμένων ἑδρῶν, βήματα τινα βαρεὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὁ παχὺς Φαβρώλ ἐφάνη εἰς τὴν θύραν μὲ ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον κεχρωματισμένον ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ ἀεριοφωτοῦ καὶ τῆς ἀνυπομονοῦ ζέσεως τῆς ἀπορροφήσεως, μὲ τὸ μάκτρον ὑπὸ τὸν βραχιόνα, μασσῶν εἰσέτι καὶ ἀναζητῶν διὰ τοῦ βλέμματός. Ἐπειδὴ εἶχομεν μείνει ὄρθιοι, παρετήρησεν εὐθὺς τὸν φίλον μου, τὸ δὲ πρόσωπόν του ἠθροῖσεν πάλιν καὶ ἀστράπη ἐκπλήξεως καὶ εὐχαριστήσεως ἐφάνη ὅτι διεπέρα αὐτό.

— Φίλτατε Φαβρώλ, τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος τείνων αὐτῷ φιλικῶς τὴν χεῖρα, σοὶ παρουσιάζω

τὸν κ. Ξ. . . στενὸν μου φίλον, πρὸς ὃν ὠμίλησα περὶ σοῦ καὶ ὅστις ἐπιθυμῶ νὰ σε γνωρίσῃ.

Ἐπεκλήθη ὀλίγον. Ἐκεῖνος συγκεχυμένος ἠρυσθῆσε πάλιν ἐὰν ἦτο δυνατόν, ἐχαιρέτισε δυσκόλως καὶ ἐπρόφερε συγκεχυμένας τινὰς λέξεις. Εἶτα ὁ Παῦλος ἐκάθησεν εἰς τινὰ τράπεζαν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης ἐπράξαμεν.

— Ἐγὼ νὰ σὰς ζητήσω μίαν ἄδειαν, προσέθηκα. Πιστεύω ὅτι εἴμεθα πολὺ καλοὶ φίλοι, ὥστε νὰ μὴ μοι τὴν ἀρνηθῆτε.

Ὁ Φαβρόλ ἐποίησε καταφατικὸν σημεῖον.

— Ἴδου περὶ τίνος πρόκειται. Πρὸ πολλοῦ ἢ ὑπ' ἐμοῦ προεδρευομένη Ἐταιρία πιστεύει ἑαυτὴν ὡς ὑποχρεωμένην πρὸς ὑμᾶς. Καὶ ἔχει δίκαιον, διότι εἰς τὰς συνθέσεις σας ὀφείλει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μέρος τῶν ἐπιτυχιῶν της. Καιρὸς νὰ σὰς ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. Δι' αὐτὴν τοῦτο θὰ εἶνε χρέος ὅπερ ἀποτίνει, καὶ οὐδὲν ἄλλο καλλίτερον θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ, πιστεύω, παρὰ δίδουσα ὑπὲρ ὑμῶν συναυλίαν καθ' ἣν θὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα σας. Ἴδου ποῖαν ἐν ὀνόματι αὐτῆς σὰς ζητῶ ἄδειαν. Μοὶ τὴν παραχωρεῖτε;

Εἰς τὴν λέξιν χρέος ὁ Φαβρόλ ἐγένετο πορφυροῦς, ἀλλ' ὁ τόσον ἀπλοῦς, τόσον φυσικὸς τόνος καὶ πρὸ πάντων ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ φίλου μου παρευθῆς τὸν καθησύχασεν. Τὸ πρόσωπόν του ἐξεχειλίξεν ἐξ εὐγνωμοσύνης καὶ συνεσταλμένος, δυσκολευόμενος ἐκ τοῦ τόνου του, ἄλλως δὲ μὴ ὦν ῥήτωρ, ἐφέλλιξε.

— Λοιπὸν, τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος ἀποτόμως ἵνα θέσῃ πέρας εἰς τὴν στενοχωρίαν, εἰμίναμεν σύμφωνοι. Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃτε, δι' ἡμᾶς εἶν' εὐχαρίστησις αὐτό.

Ὁ Φαβρόλ ἐφέλλιξε πάλιν, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία του ὠμίλει ἄντ' αὐτοῦ. Οἱ μικροὶ κυανοὶ ὀφθαλμοὶ του, κεκαλυμμένοι συνήθως ὑπὸ βθεΐας μελαγχολίας, ἀπήστραπτον. Ἡ χαρὰ ἐξερρήγνυτο καθωραΐζουσα καὶ μεταμορφώνουσα τὴν ἀσχημίαν του, χαρὰ συγνινητικὴ, χαρὰ ἐγκαταλειμμένου δυστυχοῦς ὄντος, πεποτισμένου ὑπὸ χλευασμοῦ καὶ περιφρονησεως, παιγνίου τῶν ἀνθρώπων, ἐκτρώματος τῆς τύχης, οὐτινος ἢ ψυχῆ φωτίζεται ὑπὸ θερμῆς ἀκτίνος συμπαθείας.

Ἐν ᾧ ἐμέλλομεν νὰ ἐξέλθωμεν ἡ ξενόδοχος μᾶς ἐσταμάτησεν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.

— Γνωρίζετε τὸν κ. Φαβρόλ; μᾶς ἠρώτησε χαμηλοφώνως μὲ περιποιητικὸν μειδίαμα.

— Ναί, κυρία.

Ἐδίσταξε καὶ μειδιῶσα πάντοτε:

— Ἐπειδὴ. . . ἐπειδὴ, εἶπε τέλος, εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ δὲν ἐπλήρωσε. Καὶ ἐκτὸς τούτου, τρώγει τόσον! Σὰς βεβαίω, ὅτι δὲν εἶνε πλάτης διὰ κέρδος. Καὶ τότε ἐννοεῖτε ὅτι ἐὰν δὲν πληρώνη. . .

Ὁ Παῦλος ἐνόησε καὶ εἶπε:

— Θὰ σὰς πληρώσῃ, ἐγὼ σὰς τὸ ὑπόσχομαι. Καὶ σὰς χρεωστῆ πολλά;

— Τριῶν μηνῶν περίπου γέυματα.

— Δὲν προγευματίζει λοιπὸν;

— Ὁχι. Φαίνεται ὅτι τὸ μεσημέρι τρώγει εἰς τὸ ὅσιτι του.

Τί φαγητὸν ἐδύνατο νὰ κάμῃ ὁ δύστηνος οὐτός Φαβρόλ εἰς τὸ δωμάτιόν του; Καὶ διατί ἄρα, ἐν ᾧ ἔτρωγε τὴν μεσημβρίαν παρ' αὐτῶ, εἰπεῖνα πάντοτε τόσον πολὺ τὸ ἐσπέρας;

(Ἐπειτα τὸ τέλος).

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ

Μέγεθος καὶ ἡλικία

ΤῶΝ ΓΗΡΑΙΟΤΕΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Τὰ παμμεγέθη καὶ γηραιὰ δένδρα δύναται τις νὰ καλέσῃ ἀρχαιότητος τῆς φύσεως· ἀλλ' αἱ ζῶσαι αὐταὶ ἀρχαιότητες προξενοῦσιν εἰς τὸν θεατὴν ἐκπληξιν καὶ σεβασμὸν ἀνώτερον ἐκείνου, ὃν ἐμπνέει τὸ Κολοσσαῖον τῆς Ρώμης· διότι τὸ μέγιστον δένδρον δὲν εἶνε ἄθροισμα λίθων καὶ στηλῶν μέγα ἢ μικρὸν, χειροποίητον ἐκ παρελθούσης γενεᾶς ἀνθρώπων, ἀλλὰ κολοσσὸς ζῶν, ἐπιβάλλων σέβας εἰς τὸν ἥρωα· τὸ ἀρχαῖον μνημεῖον, ὅσῃν δόξαν καὶ ἂν περιεβλήθη ὅτε ἤμαζε, φαίνεται καταβληθὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ δεικνύει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ τὸ γιγάντειον δένδρον εἶνε ζῶσα εἰκὼν τῆς παντοδυναμίας καὶ θαυμασιουργίας τῆς φύσεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πάντες οἱ λαοὶ ἀπέδωκαν εἰς τὰ κολοσσαῖα δένδρα σεβασμὸν ἴσον πρὸς τὴν λατρείαν. Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γηραιῶν δένδρων, τῶν Μαθουσαλῶν τούτων τοῦ φυτικῆ βασιλείου.

Ἐκ τῶν δένδρων τῆς Εὐρώπης τὸ γένος τῆς φιλύρας φαίνεται ὅτι εἶνε τὸ μακροβιώτερον καὶ τὸ ἔχον μεγαλειότερον κορμὸν. Ἐν Γερμανίᾳ ἀναφέρεται ἡ περίφημος φιλύρα τοῦ Νέουσταδ, εὐρισκομένη ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βυρτεμβέργης. Ἡ περιφέρεια τῆς κόμης τοῦ δένδρου τούτου εἶνε ἑκατὸν τριακοντα τριῶν γαλλικῶν μέτρων, αἱ δὲ διακλαδώσεις αὐτοῦ στηρίζονται ἐπὶ 106 λιθίνων στηλῶν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο πρόσθια φέρουσι τὰ οἰκόσημα τοῦ δουκὸς Χριστοφοροῦ τῆς Βυρτεμβέργης καὶ ἡμερομηνίαν 1558, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν στηλῶν ἀναγινώσκονται τὰ ὀνόματα πολλῶν ἄλλων ἰδρυσάντων αὐτάς. Τρεῖς αἰῶνες λοιπὸν καὶ δέκα ὀκτὼ ἔτη παρῆλθον μόνον ἐκ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν συμπαθῶν πρὸς τὴν γιγαντώδη ἀνάπτυξιν τῆς φιλύρας ταύτης ὁ δούξ τῆς Βυρτεμβέργης ἔκτισε τὰς δύο πρόσθιας λιθίνας στήλας, ὅπως στηρίξῃ τοὺς μακροὺς καὶ βερυτάτους κλάδους αὐτῆς.

Ἡ γηραιότερα φιλύρα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ φι-

λύρα, τῆς ὁποίας τὴν ἡλικίαν μετ' ἀκριβείας γινώσκουμεν, εἶνε ἡ φυτευθεῖσα κατὰ τὸ 1476 ἐν τῇ πόλει Φρειβούργῃ τῆς Ἑλβετίας πρὸς μνήμην τῆς νίκης τοῦ Μοράτ· ἔχει λοιπὸν αὐτὴ τεσσαρῶν αἰῶνων ἡλικίαν· ὁ δὲ κορμὸς τοῦ δένδρου τούτου ἔχει περιφέρειαν πέντε γαλλικῶν μέτρων. Παρὰ τὴν αὐτὴν πόλιν Φρειβούργῃν ὑπάρχει ἄλλη τις φιλύρα, ἣτις κατὰ τὰς ἐπιτοπίους παραδόσεις ἦτο περιώνυμος ἐν ἔτει 1476 διὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν παλαιότητά της. Τὸ δένδρον τοῦτο, τοῦ ὁποῖου ἡ ἡλικία δύσκολον εἶνε νὰ προσδιορισθῇ ἐνόσω ζῆ, εἶχε κατὰ τὸ 1865 κορμὸν, οὐτινος ἡ περιφέρεια ἦτο δώδεκα μέτρων, τὸ δὲ ὕψος εἴκοσι καὶ τεσσαρῶν· εἰκάζεται δὲ κατὰ προσέγγισιν ὅτι πρέπει νὰ ἔχη ἡλικίαν 1000 ἐτῶν.

Ἡ μεγαλειότερα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα φιλύρα κατὰ τὴν Ἀνατολὴν εὐρίσκεται ἐν Μακεδονίᾳ, εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς κόμης Βοδενά. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο δένδρον ἔχει ὑπὲρ τὰ 30 μέτρα ὕψος, κορμὸν εὐθύν καὶ κάθετον ἔχοντα διάμετρον ὑπὲρ τὸ ἐν μέτρον καὶ ὕψος μέχρι τῶν διακλαδώσεων του ὑπὲρ τὰ 8 μέτρα.

Ἐκ τῶν δρυῶν τῆς Εὐρώπης μία τῶν ἀρχαιοτάτων ὑπάρχει ἐν τῷ νομῷ τῆς Κάτω Σαρὰντ (Charente inferieure) ἐν Γαλλίᾳ, ὕψος μὲν ἔχουσα εἴκοσι μέτρων, διάμετρον δὲ πρὸς τὴν βᾶσιν τοῦ κορμοῦ της ἐννέα μέτρων, τούτεστι περιφέρειαν εἴκοσι ἐπτὰ μέτρων. Εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ γιγαντώδους αὐτῆς κορμοῦ εὐρίσκεται καλῶς ἠντρεπισμένος θάλαμος, ἔχων ὕψος τριῶν μέτρων καὶ πλάτος τριῶν μέχρι τεσσαρῶν, τοῦ ὁποῖου τὰ τοιχώματα καλύπτουσι δροσερὰ βρύα καὶ περίδες. Ἡ ἡλικία τοῦ γιγαντιαίου τούτου δένδρου εἶνε ἀπὸ 1200 μέχρι 2000 ἐτῶν, ἴσως δὲ καὶ ἐτι πλέον, ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν βραδύτητα μεθ' ἧς αὐξάνουσιν ἐν γένει τὰ εἶδη τῶν δρυῶν.

Ἐπὶ τοῦ πυριπνόου ὄρους τῆς Αἴτνης ὑπάρχει κολοσσαῖα καὶ γηραιὰ καστανέα, καλουμένη ὑπὸ τῶν ἐντοπίων *καστανέα τῶν ἑκατῶν ἱππῶν*, τῆς ὁποίας ὁ κορμὸς ἔχει πενήντα δύο μέτρων περιφέρειαν. Ὁ Ἰωάννης Χούελ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ δένδρου τούτου ὅπως ἤκουσεν αὐτὴν παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ ὄρους ἐκείνου. «Τὸ δένδρον τοῦτο καλεῖται ἐπιτοπίως *καστανέα τῶν ἑκατῶν ἱππῶν* διὰ τὴν εὐρείαν σκιάν του, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἑκατὸν ἱπποὶ δύνανται νὰ ἀναπαυθῶσι. Μοὶ διηγήθησαν ὅτι, μεταβαίνουσα ἐξ Ἰσπανίας εἰς Νεάπολιν ἡ Ἰωάννα τῆς Ἀραγωνίας, διῆλθε διὰ τῆς Σικελίας, καὶ ἐπεσεκέρθη τὴν Αἴτνην συνοδευομένη ὑπὸ πολλῶν εὐγενῶν ἦτο δὲ ἐπιπτος αὐτῆ τε καὶ σύμπασα ἡ συνοδία της καὶ κατέφυγεν ὑπὸ τὸ δένδρον τοῦτο, οὐτινος οἱ μεγάλοι κλάδοι καὶ τὸ πυκνὸν φύλλωμα ἤρκεσαν ὅπως φυλάξωσιν ἀπὸ τῆς καταπιπτούσης βροχῆς τὴν ἀνασσαν ταύτην καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν ἱπό-

τας. Τὸ δένδρον τοῦτο τὸ ἐπὶ τοσοῦτον φημισθὲν ἔχει τὸν κορμὸν ὅλως κοῖλον, εἰς βαθύ δὲ γῆρας φθάσαν ἤδη βαθμηδὸν ἀπόλλυται, ἂν καὶ ἡ κόμη αὐτοῦ εἰσέτι εἶνε θαλερά. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κοίλωμα τοῦ κορμοῦ του εἶνε μέγα καὶ εὐρύ, οἱ ἐντόπιοι κατασκεύασαν ἐντὸς αὐτοῦ οἰκίσκον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει κλίβανος πρὸς ἀποξήρανσιν καστανῶν, λεπτοκαρύων, ἀμυγδάλων καὶ ἄλλων καρπῶν χρησίμων κατὰ τὸν χειμῶνα, ὡς συνειθίζουσιν ἐν Σικελίᾳ. Συμβαίνει δὲ ἐνίοτε, ὡς αἰσὶς στερωῶνται ξύλων, νὰ λαμβάνωσι πέλεκυν καὶ νὰ κόπτωσιν ἐκ τοῦ δένδρου τούτου τὴν ἀναγκαίουσαν αὐτοῖς ποσότητα ξυλείας. Διὸ καὶ τὸ δένδρον κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ.

» Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὁ μέγιστος ὄγκος τοῦ κορμοῦ τῆς καστανέας ταύτης προῆλθεν ἐκ διαφορῶν καστανεῶν, αἰτίνας κείμενας πλησίον ἀλλήλων φαίνονται εἰς τοὺς ἀπροσέκτους παρατηρητὰς ὡς κορμὸς ἐνὸς καὶ μόνου δένδρου διαμελισθείς, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι πλανῶνται διότι πάντα τὰ κολοβωθέντα ὑπὸ τε τοῦ χρόνου καὶ τῶν καταστρεπτικῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου μέρη τοῦ δένδρου τούτου μοὶ ἐφάνησαν ὡς ἀνήκοντα εἰς ἓνα καὶ μόνον κορμὸν μετρήσας δὲ τὴν περιφέρειαν τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ εὐρον ὅτι συγκρατεῖται ἐξ ἑκατῶν καὶ ἐξήκοντα ποδῶν». Ταῦτα βεβαίω ὁ Ἰωάννης Χούελ.

Ἡ καστανέα τῆς Αἴτνης εἶνε ἐν τῶν ἀρχαιοτάτων γιγαντιαίων δένδρων τῆς Εὐρώπης, πολλῶν αἰῶνων ἡλικίαν φέρον καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἔτησία ἀπὸ περιφερείας αὐξήσις τοῦ κορμοῦ της περιωρίσθη λαμβάνουσα τὸ πάχος μιᾶς μόνης γραμμῆς, ὁ Μαθουσαλᾶς οὗτος τοῦ φυτικῆ βασιλείου δὲν δύναται νὰ ἔχη ἡλικίαν κατωτέρην τῶν 3,600 μέχρι 4,000 ἐτῶν.

Αἱ καρῦαι εἶνε ἐπίσης δένδρα μακρόβια καὶ ὑπερμεγέθη. Εὐδοκίμοισι δὲ μεγάλως ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Μεσογείου. Ἐν Κριμαίᾳ πλησίον τοῦ Μπαλουκλαβᾶ ἐν δένδρον καρῦας φέρει ἔτησίως πλέον τῶν ἑκατῶν χιλιάδων καρῶν, τὰ ὁποῖα διανέμονται πέντε οἰκογένειαι. Ὁ βοτανικὸς Κανδόλλιος ἀναφέρει εἰς τὴν *φυτικὴν φυσιολογίαν* του περὶ τραπεζῆς τινός, ἣν εἶδεν ὁ ἀρχιτέκτων Σκαμμότζης εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον ἐν Λορραίνῃ, κατασκευασθείσης ἐξ ἐνὸς τεμαχίου καρῦας. Ἡ τράπεζα αὕτη εἶχεν ὀκτὼ μέτρων πλάτος καὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ πλάτος της μήκος. Κατὰ δὲ τὸ 1472 ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος τρίτος προσέφερε μεγαλοπρεπῆς γέυμα ἐπὶ τοῦ τερατώδους τούτου φυτικῆ ὄγκου. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Κανδόλλιου ὁ παραγωγὸν τὴν τράπεζαν ταύτην κορμὸς τῆς καρῦας εἶχε τοὐλάχιστον 900 ἐτῶν ἡλικίαν.

Ἐκ τῶν μεγαλειότερων δένδρων τῶν εὐκράτων κλιμάτων εἶνε καὶ ἡ πλάτανος. Ὁ Πλίνιος

δηγείται ότι επί των ημερών του ὑπῆρχεν ἐν Λυκίᾳ γιγαντιαία τις πλάτανος τὸ κοίλωμα τοῦ κορμοῦ τῆς εἶχε θεῶν εὐρυχώρου σπηλαίου, οὗτινος τὸ ἔσω τοίχωμα ἐσχημάτιζε καμπύλην 27 γαλλικῶν μέτρων ἢ διακλαδιζομένη κόμη τῆς ὁμοιάζε πρὸς μικρὸν δάσος, αἱ δὲ πρὸς τὰ διάφορα τοῦ ὀρίζοντος σημεῖα ἐκτεινόμενοι κλάδοι τῆς ἐσκίαζον μεγίστην ἐκτασιν γῆς. Τὸ τοίχωμα τῆς κοιλότητος τοῦ κορμοῦ καλυπτόμενον καθ' ὀλοκληρίαν ἐκ βρύων πρασίνων ἐξηπάτα τὸν θεατὴν νὰ ἐκλάβῃ ὅτι βλέπει φυσικώτατον ἄντρον. Ὁ Λικίνιος Μουκίνιος, διοικητὴς τῆς Λυκίας, ἔδωκεν ἐντὸς τοῦ φυτικού τούτου σπηλαίου συμπόσιον εἰς δέκα ὀκτῶ συνδαιτυμόνας.

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναφέρει ἐτέραν πλάτανον, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Καλλιγούλας εὗρεν εἰς τὰ περίξ τῶν Βελίτρων. Οἱ κλάδοι τοῦ δένδρου τούτου ἦσαν διατεθειμένοι εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωσιν ἐμπροσθεν τῆς κοιλότητός του κατακλινομένοι πράσινοι καὶ εὐρὺ σπήλαιον ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ὁ ὠμὸς αὐτοῦ αὐτοκράτωρ ἐγευματίσσε μετὰ δεκαπέντε εὐνοουμένων του, ἂν δὲ καὶ κατέλαθε δι' ἑαυτὸν μέγα μέρος τοῦ κορμοῦ, οὐχ ἦττον καὶ οἱ λοιποὶ συνδαιτυμόνες παρεκάθησαν ἀνέτως καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες δούλοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτελέσωσιν εὐκόλως τὴν ὑπηρεσίαν των.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΤΟ ΚΕΝΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΝΙΤΣΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἐνῶ κατηρχόμην διὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου πρὸς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος εἶδον τέλος πάντων ὀλίγα βήματα ἐμπρὸς τὸν φίλον μου Κίμωνα. Ἐπίσπευσα τὸ βῆμα καὶ τὸν ἐπρόσθασα πρὸ τοῦ περιβόλου τοῦ Βουλευτηρίου:

— Τόσον καιρὸν σὲ ζητῶ καὶ δὲν κατώρθωσα νὰ σ' εὕρω· ἀπ' οὗτου ἐγύρισες ἀπὸ τὴν Χαλκίδα ἐγίνεις ἄφαντος. Μήπως ἀρρώστησες εἰς τὸ ταξεῖδι;

— Δόξα τῷ Θεῷ εἰμαι καλὰ ὅπως πάντα, ἀλλὰ περῶ βλέπεις κ' ἐγὼ τώρα τὴν χαριτωμένην ζωὴν τοῦ τελειοφοῦτου· κλεισμοὶ καὶ μελέτη ἔς τὸ σπῖτι ἀπ' τὰ ἡμερώματα ἕως τὴν νύκτα.

— Καὶ μήπως δὲν ἐπῆγα ἔς τὸ σπῖτι σου; Ἀλλὰ εἶχες φύγη, μοῦ εἶπαν, κ' ἀπ' ἐκεῖ. Πέμπτον σπῖτι πού ἀλλάζεις ἐφέτος... Τώρα πού κάθεται πάλι; Μήπως ἤξευρα νὰ ἔλθω νὰ σ' εὕρω;

— Στὴν Γαλλικὴν Σχολὴν κοντὰ...

— Ἀπὸ τὸ Γεράνι ἔς τὸν Λυκαβηττόν!.. Μὰ δὲν μοῦ λές πὼς ἐβάλληκες νὰ κάμῃς τὴν περιήγησιν τῶν Ἀθηνῶν; Αἰωνίως ὁ ἴδιος, θεότρελλος! Ὅπου σπιτονοικοκυρὰ ἢ γειτόνισσα ἐμμορφῆ πᾶς καὶ στήνεις τὰ δῖχτά σου γιὰ ἴλιγον

καιρὸ. Ἄμα βαρεθῆς ἐκεῖ, ξεκινᾷς καὶ πρὸς ἄλλου. Ἐν τὸ ἄλλο σου σπῖτι, θαρρῶ, ἦτον ξανθὴ, ἢ τορινὴ τί χρῶμα ἔχει;

— Ἀρσέ τα, καυμένε, αὐτὰ...

— Γιατί; Μήπως δὲ ἐφρονιμέψες τόρα; Νὰ μεταγραφῆς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν.

— Βλέπεις πὼς δὲν ἔχω πολλὴν ὄρεξι, θὰ πῆ πὼς κἄτι ἔχω...

Πράγματι τότε μῦλις παρετήρησα ὅτι ἡ ἔκφρασις τῆς μορφῆς του δὲν ἦτο ὅποια ἄλλοτε, ζωρὰ καὶ περιχαρῆς. Νέφος μελαγχολίας ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ μετώπου του, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του σχεδὸν εἶχον δακρύση. Ἐνόησα ὅτι κἄτι ἐκτακτον, κἄτι λυπηρὸν εἶχε συμβῆ, ἴσως οικογενειακὸν δυστύχημα μέγα, τὸ ὁποῖον ἐπέδρασεν οὕτω ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀφρόντιδος, τοῦ τρελλοῦ μου φίλου. Δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἤθελον νὰ τῷ δώσω εὐκαιρίαν νὰ μοῖ τῷ εἴπῃ μόνος αὐτὸς ἂν ἤθελε. Ἠλλάξα τόνον ὁμιλίας:

— Καὶ πού πηγαίνεις τόρα;

— Σπῖτι μου!..

— Ἐχεις δουλειά;

— Τίποτε.

— Μὲ θέλεις νᾶλθω μαζί;

— Κ' ἐρωτᾷς; Ἐλα νὰ μάθῃς καὶ τὸ σπῖτι μου.

Ἐλαβε τὸν βραχίονά μου καὶ ἐβαδίζομεν σιωπηλοί.

Μόνον ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θύραν μικροῦ οἴκου ὑψηλά, ὑψηλὰ εἰς τοὺς πευκοφύτους πρόποδας τοῦ Λυκαβηττοῦ, ὁ Κίμων ἐστάθη καὶ δεικνύων τοὺς ἀπέναντι τοίχους τῶν οἰκοπέδων εἶπε μειδιῶν:

— Βλέπεις πὼς ἡ γειτονιά μου εἶνε πολὺ πτωχὴ ἔς γειτόνισσας καὶ ἡ σπιτονοικοκυρὰ μου εἶνε ἐξηντᾶρα καὶ δὲν ἔχει κόρη, ὥστε ἀδίκως μ' ἐκακολόγησες.

— Δὲν ἤξευρα πὼς ἀλλάξες σπῖτι χωρὶς λόγον, ἀφοῦ μάλιστα τὸ ἄλλο ἦτον ἀσυγκρίτως καλλίτερον ἀπ' αὐτό.

— Δὲν ἀλλάζει κανεὶς ποτὲ σπῖτι χωρὶς λόγον.

Καὶ ἐπρόφερε τὰς δύο τελευταίας λέξεις μετὰ αὐτὴν ἐμφασιν, ὥστε, ἐνῶ ἐκεῖνος προεπορεύετο ἵνα ἀνοίξῃ τὸ δωμάτιόν του, ἐγὼ τὸν ἠκολούθουν συλλογίζομενος ὅτι βεβαίως θὰ ὑπῆρχέ τι κοινὸν μεταξύ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ φίλου μου.

Τὸ δωμάτιόν του ἦτο ὅπως πάντοτε ἐν πλήρει φοιτητικῇ ἀκαταστασίᾳ· βιβλία ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφημερίδες ἐσκορπισμέναι τῆδε κἀκεῖσε, ἐνδύματα καὶ χαρτὰ ὑπὸ τὴν κλίνην καὶ δύο λεξικά ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ἵνα καθιστώσιν αὐτὸ ὑψηλότερον. Κλίνη χαλαρά, κλωνομένη ὡς μέθυσος ἐπὶ τῶν τεσσάρων σιδηρῶν ποδῶν τῆς, καὶ δύο καθέκλαι ἄνευ πολλῆς ψιάθου πλησίον

ἄλλῶν ἱστάμεναι ὡς ἐλεεινολογοῦσαι ἢ μία τὴν ἄλλην.

Ἐσυρα μίαν τῶν καθέκλων πλησίον τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου καὶ ἐκάθησα· ὁ Κίμων ἦναψε σιγάρον καὶ κατεκλίθη κατὰ τὸ σῆμα ἐπὶ τῆς κλίνης του. Ἐβλεπον ἀπέναντί μου τοὺς κοκκινωποὺς βράχους τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ οὐδὲν ἄλλο.

— Δὲν ἔχει καθόλου ποικιλίαν ἡ θεά τοῦ δωματίου σου; θαρρεῖ κανεὶς πὼς θὰ κυλίσουν αὐτοὶ οἱ βράχοι ἐπάνω του... Πού τὸ ἄλλο σου σπῖτι!..

— Τὸ ζεῦρω!... Καὶ ἐστὲναξεν.

Ἐστρεψα πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα. Μικρὸν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του ἐπὶ τοῦ τοίχου παρετήρησα πρᾶγμα τι μελανόν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχον ἰδῆ πρότερον.

— Μπα! τ' εἶν' αὐτό; ἠρώτησα καὶ ἐγερθεὶς ἐπλησίασα ἵνα ἴδω καλλίτερον.

Ἦτο πλαίσιον ἐκ μαύρου ξύλου ὑλοσκοπές καὶ περιεῖχεν ἐντὸς σύμπλεγμα κυανῶν ἀνθέων μυσοστίδος διὰ μετᾶξης κεντημένων ἐπὶ βελούδου μελανοῦ. Ἡ ἐργασία ἦτο λεπτὴ καὶ φιλόκαλος, ἀλλ' εἶχε μείνη ἀτελής κατὰ τὸ ἡμισυ· ἐφαίνετο δὲ ὀλόκληρον μέρος μόνον διὰ λευκῆς κλωστῆς ἐσχεδιασμένον. Τὸ πρῶτον αἶσθημα, ὅπερ ἠσθάνετο ὁ θεατὴς ἦτο ἀπορία τις καὶ δυσἀρέσκεια, ὅτι ἀνηρητήθη οὕτως ἡμιτελὲς τὸ εὐμορφον ἐκεῖνο χειροτέχνημα, ἐνῶ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τελειωθῇ.

Τὴν ιδέαν ταύτην ἀνεκοίνωσα εὐθὺς πρὸς τὸν φίλον μου συνοδεύσας μετὰ τὴν ἀδιάκριτον ἐρώτησιν:

— Ποῖος σοῦ τὸ χάρισε;

— Μιὰ κόρη.

— Λοιπὸν θὰ ἦτον ὀλίγον *τεμπέλα*.

— Γιατί;

— Γιατί τὸ ἄφησε ἡμιστελειωμένον.

— Ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ τελειώσῃ.

— Ἀδύνατον; μήπως δὲν εὗρισκε μετὰξί;

— Μὴν τὰ παίρνης ὅλα τὰ πράγματα ἔτσι, χωρὶς νὰ ζεῦρῃς, ἀπήντησεν ἐκεῖνος σοβαρῶς.

Ἐχεις ὄρεξιν νὰ μάθῃς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ κεντήματος; Ὅθ' ἰδῆς ὅτι εἶχες ἀδίκον νὰ ἀρχίσῃς μὲ τὰς εἰρωνίας.

— Λέγε μου καὶ εἰμ' ἔτοιμος νὰ ὁμολογήσω μόνος τὸ ἀδίκόν μου, ἂν μὲ πείσης.

Ἐκάθησα πλησίον του καὶ ἀνέμενον. Ἐδίστασεν ἐκεῖνος ἐπὶ μικρὸν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἤρχισεν εἶτα χαμηλοφώνως ὡς ἐὰν ἐπεθύμει μόνος ἐγὼ νὰ τὸν ἀκούσω καὶ οὐδεὶς ἄλλος.

« Ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου μου, εἰς τὸ ἄλλο μου τὸ δωμάτιον, ἦτον ἓνα μικρὸ, χαμηλὸ σπιτάκι, καθὼς θὰ θυμᾶσαι. Εἰς αὐτὸ τὸ σπιτάκι κατοικοῦσαν δύο ἄνθρωποι, δύο γυναῖκες· μάννα καὶ κόρη. Ἦτον καὶ αἱ δύο πτωχαῖς καὶ ἐζοῦσαν ξενοδουλεύοντες· ἡ κόρη ἔρραπτε καὶ ἐκεντούσε,

ἢ μάννα εἰσιδέρωνε. Ἐφαίνοντο καὶ ἡ δύο καλαῖς, πολὺ συμπαθητικαῖς καὶ μόνον λυπημέναις, ἂν νὰ εἶχαν κἄποια μυστικὴ λύπη· ἡ κόρη μάλιστα ἦτον χλωμή, χλωμή. Ἀπὸ τὴν δευτέρῃ ἡμέρᾳ ἔμαθα ἀπὸ τὴν σπιτονοικοκυρὰ μου τὴν αἰτία τῆς λύπης. Ἡ κόρη εἶχεν ἀρραβωνιασθῆ πρὸ δύο ἐτῶν μ' ἓνα βιβλιοδέτην. Εἶχε κἄτι χρηματικὰ συνάξῃ ἢ κακομοίρα, τὰ πῆρε αὐτὸς νὰ τῆς τὰ τοκίσῃ τάχα καὶ τῆς τὰ ἔφαγε καὶ τὴν παράτησε κ' ὅλα, ἔρημη καὶ χωρὶς λεπτὸ, καὶ χωρὶς καμμιά ἐλπίδα πὼς θὰ κατωρθώσῃ πλέον ν' ἀποκατασταθῇ.

Ἐγὼ ἄμα ἄκουσα αὐτὸ τόσω τῆς ἐσυμπόνεσα — καὶ ἄς μ' ἔχετ' ἐσεῖς πὼς εἰμαι ἐγώιστῆς καὶ δὲν συμπονῶ κανένα — ὥστε εἶπα τῆς σπιτονοικοκυρᾶς μου νὰ δίδῃ εἰς αὐταῖς νὰ σιδερώουν τὰ βουχὰ μου, καὶ ἄρχισα νὰ τῆς βλέπω μὲ πολὺ συμπαθητικὰ ἄματα. Ἡ κόρη — θαρρῶ πὼς τὴν εἶχες ἰδῆ δύο τρεῖς φοραὶς ἀντικρὺ ἔς τὸ παράθυρό της — ἦτον πολὺ νόστιμη κοπέλλα· χλωμή, μὲ μεγάλα γαλανὰ ἄματα καὶ δύο ξανθαῖς πλεξίδες βιγμέναις κάτω.

Κάθε πρωΐ, ἄμα ἀνοίγα τὸ παράθυρό μου, τὴν ἔβλεπα ἐκεῖ καὶ κεντούσε ἢ ἔρραπτε. Ἐγύριζε, μοῦ ἔρριχνε μιὰ ματιὰ καὶ πάλι ἐκάρφωνε τὰ ἄματα ἔς τὴ δουλειὰ της. Ἄν ἦτον καμμιά ἄλλη δά, ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα θὰ τῆς ἔστηνα κουβέντα. Μ' αὐτὴ ἦτον τόσω καλὴ, συμπαθητικὴ, λυπημένη, πού μῶλις ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἐβδομάδα ἐτόλμησα νὰ τῆς εἶπῶ μιὰ ἀθῶα καλημέρα.

Τὴν πρώτην ἡμέρα δὲν μ' ἀποκρίθηκε, ὕστερα ὅμως ἂν εἶδε πὼς δὲν εἶχα τίποτε κακὸ ἔς τὸν νοῦν γι' αὐτὴ, μ' ἐκαλημέριζε κ' ἐκείνη μὲ χαμόγελο καὶ κἄποτε μοῦ ἔλεγε ἢ πὼς παρακοιμήθηκα ἢ πὼς ὁ καιρὸς εἶνε καλὸς τὰ συνηθισμένα.

Ἐπειτα μιὰ ἄλλη ἡμέρα μ' ἐρώτησε ἂν ἔχω κανένα βιβλίον νὰ τῆς δώσω νὰ διαβάσῃ. Τῆς ἔστειλα τὸν *Mortechriston* καὶ ἔμεινε καταγοητευμένη. Ἐπειτα τῆς ἔδωσα καὶ ἄλλα. Θυμᾶσαι πού σοῦ εἶχα ζήτησιν καὶ ἄνεα δύο τρία; Γιὰ ἐκείνη τὰ ἤθελα.

Κἄποτε πάλι μοῦ ἔφερε ἓνας περιβολᾶρης ἀπὸ τὰ Πατήσια, γνωστὸς μου, δύο γλαστράκια μὲ ἄνθη. Ἄνθη; πού ἀδειάζα ἐγὼ νὰ τὰ ποτίζω καὶ νὰ τὰ περιποιούμαι. Τὰ ἔστειλα λοιπὸν ἔς τὴν γειτονοπούλα μου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέρα τὰ εἶδα νὰ στολίζω τὸ παράθυρό της. Μὴν ἐρωτᾷς καὶ τί εὐχαριστήσεις μοῦ ἔκανε...

Περίπατον δὲν ἐπήγαίνε ποτὲ, αἰωνίως ἔμεινε κλεισμένη ἔς τὸ σπῖτι καὶ εὐχαριστοῦμην ὅτι κατώρθωσα νὰ τὴν διασκεδάζω ὀλίγον μὲ τέτοια πράγματα. Καὶ αὐτὴ μοῦ χρεωστοῦσε πολλὴν χάριν γι' αὐτὸ καὶ γιὰ νὰ τὴν ξεπληρώσῃ... »

— Ἀρχισε νὰ σοῦ κεντᾷ αὐτὸ τὸ ἐργόχειρον.

«Ναι! . . . Για να μου το χάριση το νέον έτος. Με όλα αυτά άρχιζε να χειμωνιάζει. Πότε έβρεχε, πότε φυσούσε κρύος βοριάς, και πότε χιονίζε, ώστε δεν ήτον πλεία καιρός για παραθυρο άνοικτό. Και πάλι όμως την έκκλημέριζα από το κλεισμένο της τζάμι και έπειτα άρχιζα την μελέτην μου κοντά 'ς το παραθυρο για να έχω φώς. Εκείνη άντικρύ έκεντούσε, κ' έτσι έπερνούσαμε και οι δύο με συντροφιά της ήμέρας — τί ωραίαις ήμέραις! . . .»

Είχα άποχωρισθί σχεδόν από τον κόσμον. Τόσφ είχα συνήθιση αυτή την μονότονη ζωή του σπιτιού, ώστε δεν εύρισκα 'ξε τίποτε άλλο ευχαρίστησιν. Ούτε καφετιόν πλέον, ούτε δόμινο, ούτε περιπάτον, τίποτε. Μόνη μου εύτυχία και διασκεδάσις ήτον να ήξεύρω ότι είνε εκείνη άντικρύ μου και εργάζεται τότε έννοιωθα μιιά φιλοτιμία, μιιά όρεξι να εργάζωμαι κ' έγώ, κ' έμελετούσα, έμελετούσα άκούραστα.

Και όσφ περνούσε ο καιρός, τόσφ —δεν μπορού να πώ πώς την άγαπούσα, αλλά τή συμπαθούσα περισσότερο. Όταν την έβλεπα αυτή, που ζούσε φτωχικά, φτωχικά, να διδή έλεημοσύνη 'ς τους φτωχούς του δρόμου, αυτή που είχε ανάγκη έλεημοσύνης, όταν την έβλεπα πάλιν ψυχρά υπερήφανη να μη διδή καμμιιά προσοχή εις τους διαβάτας, όσοι έγύριζαν κ' εκύτταζαν με μάτια λαίμαργα την έμμορφή της όψι, μου έφαινονταν σαν να έβγαίνει από το παραθυράκι της εκείνο ένα χρώμα καλοσύνης και άρετής και ήρχονταν ως το ιδικό μου παραθυρο και το άνέπνεα και μου μοσχοβολούσε την καρδιά μου. . . .»

Διέκοψε την διήγησιν του εις άκρον συγκεκνημένος, έπειτα έξηκολούθησε πάλιν ήρεμώτερος:

«Τό κέντημα αυτό δεν μου είχε ειπή πώς το κεντά για να μου το χάριση, μόνον μου το έδειχνε κάποτε και μ' έρωτούσε αν μ' άρέσει.

Αλλά ή σπιτονοικοκυρά μου μου τά έμαρτύρησεν όλα, ότι δά είνε καταυποχρεωμέναις και μάννα και κόρη μαζί μου και δεν 'ξεύρουν πώς να μ' εύχαριστήσουν.

Με άλλους λόγους μου έδιδε να καταλάβω το γυναικάριον ότι μπορούσα να πηγαίνω και 'ς το σπίτι τους. Έγώ τής άποκρίθηκα πώς ο κόσμος είνε κακός, αύταις είνε δύο γυναίκες μοναχαις και δεν θέλω να βγούνε λόγια. Φαίνεται δέ πώς έπήγε και τά ειπε αυτή, γιατί από την άλλη ήμέρα ή κόρη, ή Αννίτσα —δεν σου είπα ακόμη τόνομά της — μ' εκύτταζε με γλυκύτερα μάτια, και ή μάννα της ή κυρά Σταμάτα, ένα βράδυ που την ήύρα 'ς τον δρόμον απ' έξω, μου έδωσε τόσαις εύχαις. . . .»

Είμεθα εις τά μέσα Δεκεμβρίου· κρύο και χιόνια τότε, θυμάσαι. Έξαφνα το βράδυ 'ς το ξενοδοχείον λαμβάνω τηλεγράφημα από την μη-

τέρα ότι ο πατέρας άσθενεί και να φύγω άμέσως το ίδιο βράδυ με το άτμόπλοιο.

Ούτε είχα καιρόν να πάγω σπίτι μου. Άφησα το κλειδί μου εις τον ξενοδόχον να το στείλη εις την σπιτονοικοκυρά μου και να τής ειπή πώς πηγαίνω ταξείδι, και έγώ έτραβήξα όπως ήμουν κατευθειάν εις Πειραιά, χωρίς ούτε να σ' άποχαιρετήσω.

Εύτυχώς ο πατέρας έγινε καλά· άλλ' επειδή έτύχαιναν και αι έορταί των Χριστουγέννων, δεν μ' άφιναν να φύγω από την Χαλκίδα πριν περάσουν και τά Φώτα. Έσυλλογιζόμουν κάποτ' εκεί το πρωτοχρονιάτικον δώρον τής Αννίτσας, το όποιον δά θα μου έδιδε και κατόπιν, όταν έγύριζα, και άνυπομονούσα να έλθω. Εις την έπιστροφήν είχα μεν τρικυμιάν έκτακτον, και έφθάσαμε νύκτα εις τον Πειραιά. Ζαλισμένος, έλεινός ήλθα μόλις εις τας δέκα εις το σπίτι και από την άμαξα εύρέθηκα 'ς το κρεβάτι μου.

Πρωί, πρωί έξύπνησα από κρότους μαστόρων οι όποιοι εκρήμιζαν τοίχους· το πρώτον πράγμα, που άντίκρισα μόλις άνοιξαν τά μάτια μου ήτον αυτό το κέντημα, όπως το βλέπεις, έτσι μισοτελειωμένο, αλλά χωρίς κορνίζα, βυγμένο 'ς το τραπέζι μου. Για μιιά στιγμή θαρρούσα πώς είμαι ακόμη ζαλισμένος απ' τή θάλασσα. Έβριψα τά μάτια κ' έπήγα ν' άνοιξω το παραθυρον. Έλεγα ότι ή Αννίτσα ήθελε να μ' έρωτήσει ίσως αν μου άρέσει όπως είνε, γι' αυτό το είχε στείλη έτσι άτελειωτον. . . . Κ' έγώ δεν ήξεύρω τί έλεγα. Αλλά μετ' όλίγον τέλος πάντων θα μου ειπή ή ίδια, από 'κει από το παραθυρό της. . . .»

Αλλ' εύθύς άμα ήνοιξα τά παραθυρόφυλλα σκόνη απ' άσβέσταις και χρώμα μ' έτύφλωσε και μέσα 'ς το σύννεφο αυτό διέκρινα έργατας οι όποιοι εκρήμιζαν το μικρόν σπιτάκι τής Αννίτσας, το παραθυρόν της άκριβώς. . . . Έμεινα άλαλος. — Τήν ίδια στιγμή ή σπιτονοικοκυρά μου άκούσε πώς έσηκώθηκα και ήλθε να μου πη το καλώς ώρισα. Πρώτη μου έρώτησις ήτον:

— Και ή Αννίτσα;

— Ζωή 'ξε λόγου σας! απέθανε το δυστυχισμένο το κορίτσι.

— Απέθανε! πότε και από τί;

— Όλίγαις μέραις άφου 'φύγατε έπεσε 'ς το στρώμα και δεν ματασηκώθηκε πλεία. Ο γιατρός ειπε πώς εκρουλόγησε και καθώς είχε άδύνατο το στήθος δεν μπόρεσε να βαστάξει. Εκείνος ο φονιάς που τή γέλασε την έχτίκισσε την άμαρην!

— Κ' ή μάννα της;

— Τι να κάνη ή δύστυχη; έγινε δούλα, σαν έμειν' έτσι έρημη. Το σπιτάκι που κάθονταν το γκρεμίζει ο νοικοκύρης, καθώς βλέπετε, για να κάνη μεγάλο και καινούργιο. . . .»

— Κι' αυτό έδω ή κέντημα!

— Είνε τής ευγενείας σας, για λόγου σας το

κεντούσε ή καύμένη ή Αννίτσα, που ήσαστε τόσφ καλός, μα σαν δεν πρόφτασε να το τελειώση κ' έννοιωσε πώς δεν έχει πολλή ζωή, μ' έκραξε μιιά μέρα και μου ειπε με μισοσβυστή φωνή πώς λυπάται που δεν σας ειπε να σας άποχαιρετήση και πώς να σας το δώσω άμα θάρητε, και να σας πώ πώς ελογάριαζε να σας το χάριση την πρωτοχρονιά τελειωμένο μα δεν έπρόφτασε. . . . κ' ακόμα πώς τά λουλούδια πώχει κεντήση άπάνω θα ειπουν να μην την 'εχγράτε. . . .»

Είνε ανάγκη να σου ειπώ τόρα πώς δεν μου βαστούσε ή καρδιά να βλέπω κρημισμένο άντίκρυ μου το σπιτάκι εκείνο, το παραθυρο εκείνο τής καύμένης τής Αννίτσας! Όσφ άκουα τά λιθάρια του να κυλούν, να πέφτουν, μου φαινονταν σαν να ήτον χρώματα που τάρριγχαν για να σκεπάσουν ένα μνήμα — το μνήμα τής Αννίτσας.

Τήν ίδια ώρα έφυγα από το σπίτι εκείνο. Έδιάλεξα τούτο για να μην έχη ούτε άλλο σπίτι, ούτε παραθυρο κανένα άντίκρυ 'ς το παραθυρό μου, παρά μόνον τοίχους και βράχους και έρημιά.

Έσείς με είχατε πώς ήμουν τρελλός και άκαρδος· δεν είμαι πλεία τόρα! . . .»

— Όχι, όχι! είσαι άνθρωπος τίμιος κ' έχεις χρυσή καρδιά!

Και τον έσφιγγα συγκεκνημένος εις την άγκάλην μου και τον έφίλησα πολύ πολύ. . . όπως του ήξιζε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΔΥΟ ΙΔΙΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Μεταξύ των άλλων πολυτίμων έγγραφων, των έκτεθέντων εν τή διοργανωθείση έφέτος Έκθέσει μνημείων του ίερού άγώνος, υπήρχον και δύο αυτόγραφοι έπιστολαί του λόρδου Βύρωνος, αΐτινες καθ' αναγόμεναι εις την κατά την εποχήν εκείνην κατάστασην τής αγωνιζομένης Έλλάδος ενέχουσιν εξαιρετικόν δι' ήμας ένδιαφέρον. Των έπιστολών τούτων ή μιν εξέθεθη υπό τής οικουγενείας Πραιδου, ή δέ υπό τής κ. Έλ. Ν. Μαυροκορδάτου, άμφότεραι δ' είνιν Ιταλιστί γεγραμμέναι, και υπογραφήν φέρουσιν άπλώς τά δύο αρχικά γράμματα του όνόματος του φιλέλληνοσ Βρετανού Ν. Β. (Νόελ Βύρων).

Και ή μιν μιιά εξ αυτών, γραφέισα εκ Κεφαλληνίας τή 30 Νοεμβρίου 1823, άπευθύνεται προς την Διοικήσιν τής Έλλάδος δι' αυτής δέ συνιστά ο Βύρων εις την εύμεντή υποδοχήν τής Διοικήσεως τον συμπολίτην αυτού Στάνχοπ (Stanhope) και ποιείται λόγον περί των περί δανείου διαπραγματεύσεων. Έξακολουθεί δέ ως έφεξης:

«Η ύπόθεσις του Δανείου, ή επί τοσοούτον προμακρυνθείσα προσδοκία του Στόλου, και ο μη παύσας εισέτι κίνδυνος του Μεσολογγίου με κρατούν εισέτι ένταύθα και θα με κρατήσωσιν ακόμη μέγχις ού λείψωσι τινά των αίτιών τούτων. Όταν πληρωθώσι τά δια τον στόλον προσδιωρισμένα χρήματα, θα άναχωρήσω, μολονότι δεν βλέπω κατά τί δύναται να ώφελήση ή έν Πελοποννήσφ παρουσία μου κατά την παρούσαν των

πραγμάτων θέσιν. Έδώ έφθασαν ειδήσεις δυσάρεστοι περί νέων διχοστασιών μεταξύ τής Έλληνικής Διοικήσεως, και μάλιστα περί ενάρξεως έμφυλου πολέμου. Εύχομαι εξ όλης καρδίας να ήναι ψευδείς ή τουλάχιστον εξωγκωμέναι, καθόσον δεν δύναμαι να φαντασθώ δυστύχημα επιφροώτερον δι' ήμας ή τούτο.

»Χρεωστώ έν πάση ειλικρινεία να σας ειπώ, ότι εάν οια δήποτε τάξις και όμόνοια δεν στερεωθί, πάσαι αι περί δανείου έλπίδες θα ματαιωθώσιν. Αί βοήθειαι τας όποιας ή Έλλάς ήδύνατο να έλπίζη εκ των έξωθεν (αΐτινες βεβαίως δεν ήθελον είναι ούτε μικραί ούτε εύκαταφρόνητοι), θα διακοπώσιν ή όλοσχερώς θα έμποδισθώσι πάσαι, το δέ χειρίστον, αι ευρωπαϊκαί δυνάμεις, ουδεμία των όποιων ήτο έχθρά τής Έλλάδος και αΐτινες έφαινοντο εκ συμφώνου άποκλίνουσαι υπέρ τής ιδρύσεως Κράτους ανεξαρτήτου έν Έλλάδι, θα πεισθώσιν ότι οι Έλληνες είναι άνίκανοι να αυτοδιοικηθώσι και θα συμφωνήσωσι περί μέτρου τινός, δι' ού να καταπαύσωσι τας ταραχάς σας, μέτρου το όποιον θα καταστρέψη τας καλλίστας έλπίδας σας και τας των φίλων τής Έλλάδος.

»Επιτρέψατε να προσθέσω άπαξ δια παντός, ότι έγώ θέλω το καλόν τής Έλλάδος και ουδέν άλλο, ότι προς εξασφάλισιν αυτού θα πράξω παν το επ' έμοί. Αλλά δεν συγκατατίθεμαι ούτε ποτέ θα συγκατατεθώ εις το να άπατηθώσιν είτε οι ιδιώται είτε το Δημόσιον έν Αγγλία ως προς την αληθήν κατάστασιν των ελληνικών πραγμάτων. Τά έφεξης εξαρτώνται από ήμας, Κύριοι! Έπολεμήσατε ένδόξως. Φερθήτε και έντίμως προς τε τους συμπολίτας σας και προς τον λοιπόν κόσμον, και τότε δεν θα λήγηται πλέον, ως επί δισχίλια έτη κατά τους Ρωμαίους ιστοριογράφους έλέγετο, ότι ο Φιλοποίμην ήτο ο έσχάτος των Έλλήνων. Μη έπιτρέψητε μήτε εις την συκοφαντίαν (και τις δύναται να διαφύγη αυτήν, ιδίως έν άγώνι τόσφ δυσχερεί;) να δυνηθί να παραβάλη τον τούρκον πασάν προς τον Έλληνα πατριώτην — έν ειρήνη —, άφου ούτος κατετρόπισε τον πρώτον έν πολέμφ.»

Η δέ έτέρα είνε έγγραφον άπευθυνόμενον προς τον Αλέξανδρον Μαυροκορδάτον, και πραγματευόμενον ώσαύτως περί του ζητήματος του δανείου, διαιρείται δέ εις παραγράφους, ως φαίνεται εκ τής παρατεθειμένης ένταύθα ελληνικής αυτού μεταφράσεως:

Ίανουαρίου 16 1824 S. N.

Πριν ή γείνη δυνατόν να προμηθευθώμεν εκ των Ιονίων νήσων τας καλλιτέρας συναλλαγματικας επί Λονδίνου και Γενούης άπαιτούνται τουλάχιστον δύο μήνες. Όλίγον έλειψε δέ ν' άναγκασθώμεν ν' άποταθώμεν εις Μελίτην, καθότι οι Ιόνιοι έμποροι δεν έχουν ή δεν θέλουν να διαθέσουν τά χρήματά των ειμή επί τόκφ υπερόγκφ.

2

Ἐντὸς βραχυτέρας ὅμως προθεσμίας θὰ ἔγω-
μεν ἀπάντησιν ἐκ Λονδίνου διὰ μέσου τῶν πλη-
ρεξουσίων τότε δὲ αἱ 20 ἢ 30 χιλιάδες ταλ-
λῆρων θὰ εἶνε περιτταί. Ἐὰν οἱ πληρεξούσιοι
ἀποτύχῃσι, τότε θὰ προσπαθῶσιν παντὶ σθένει νὰ
ἐπαρκέσω εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Πελοποννησιακῆς
κυβερνήσεως.

3

Ἡ ὑποχρέωσις ἦν ἀνέλθον νὰ διατηρῶ τὸ
σῶμα τῶν Σουλιωτῶν (χωρὶς νὰ ζητήσω ἀμοι-
βὴν τινα) θὰ μοὶ στοιχίσῃ περίπου 20 χιλιάδας
ταλλῆρων, νομίζω δὲ ὅτι κατὰ τὰς παρούσας
περιστάσεις τοῦτο εἶνε τὸ χρησιμώτερον μέσον
ὅπως ἐλαφρώσῃ τις τὴν κυβερνήσιν ἀπὸ τὸ βάρος
στρατιωτῶν, οἵτινες καθὰ στερούμενοι πατρίδος
εἶνε φυσικῶ τῷ λόγῳ δύσπιστοι καὶ δυσχαλίνω-
τοι, ἐνόσω γνωρίζουσι τίνα ἀμοιβὴν δύνανται νὰ
προσδοκῶσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως.

4

Ἀναμύνω ἰδιωτικὰς ἐπιστολάς ἐξ Ἀγγλίας
περὶ τῶν ἀτομικῶν μου ὑποθέσεων, καὶ μετὰ τὴν
παραλαβὴν αὐτῶν θὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ εἶπω
ὠρισμένως τί δύναμαι νὰ πράξω διὰ τῶν ἰδίων
μου μέσων ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἐν τῷ
μεταξὺ δὲν θὰ παραβῶ τὸν λόγον ὡς πρὸς τὰς
δοθείσας μέχρι τοῦδε παρ' ἐμοῦ ὑποσχέσεις.

N. B.

5

Υ. Γ. Ἄν ἐν τούτῳ ὁ πρίγκηψ ἢ ἡ Κυβέρ-
νησις τὸ κρίνωσιν ἀναγκαῖον, δυνάμεθα νὰ πέμ-
ψωμέν τινα εἰς Ζάκυνθον ἢ Κεφαλληνίαν ὅπως
διαπραγματευθῇ ἐπ' ὀνόματι μου ἢ ἐπ' ὀνόματι
τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ ποσὸν
ὕπερ ἀπήτησε τὸ νομοθετικὸν σῶμα.

ΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Γενικὴ σήμερον ἐπικρατεῖ μεμφιμοιρία ὅτι ὁ
καθ' ἡμέραν βίος κατέστη εἰς ἄκρον δαπανηρός.
Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ διάσημος Γάλλος
οικονομολόγος P. Leroy Beaulieu δημοσιεύει
σκέψεις τινὰς ἐν τῷ γαλλικῷ « Οἰκονομολόγῳ », αἵτινες
ἀναφέρονται μὲν κυρίως εἰς τὴν ἐν Γαλ-
λίᾳ ἐπικρατούσαν κατάστασιν, ἀλλ' οὐχ ἤττον
δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν ἐν πολλοῖς καὶ τὰ παρ'
ἡμῖν ἐπὶ τούτου συμβαίνοντα, καὶ νὰ παράσχω-
σιν ἀφορμὴν εἰς συναγωγὴν εὐοίωνων περὶ τοῦ
μέλλοντος συμπερασμάτων. Παραθέτομεν ἐν-
ταῦθα τοὺς λόγους τοῦ Γάλλου συγγραφέως: « Εἰς
τὰ εἶδη τῆς πρώτης ἀνάγκης ὁ βίος καθίσταται
ὀσημέραι εὐθηνότερος. Ἡ ὑποτιμῆσις τοῦ σίτου,
ἐπὶ παραδείγματι, εἶνε κατάδηλος ἐκ τούτου,
ὅτι σήμερον δὲν παρουσιάζεται πλέον ἢ ὑπέρμε-

τρος ἐκείνη διατιμῆσις, ἢ συνήθης εἰς παρελθού-
σας ἐποχὰς σιτοδείας, ἢ δὲ μέση τιμὴ αὐτοῦ
εἶνε πολὺ εὐθηνότερα ἢ ἄλλοτε. Ἐν αὐτοῖς τοῖς
Παρισίοις πωλεῖται σήμερον ἄρτος πρὸς λεπτὰ
30 τὸ χιλιόγραμμον (312 δραμ.) ἀντὶ 40 λε-
πτῶν, ὡς ἐτιμᾶτο πρότερον. Καὶ ἂν ἀναπτυχθῇ
ἢ παραγωγὴ τοῦ σίτου ἐν Ἰνδία, ὡς φαίνεται
ὅτι θέλει συμβῆ, οὐδόλως θαυμαστόν νὰ πωλῆ-
ται μετὰ τινα ἔτη ἐν Παρισίοις ὁ ἄρτος ἀντὶ 25
λεπτῶν τὸ χιλιόγραμμον. Τὴν σημερινὴν αὐτοῦ
ὑποτιμῆσιν ἐξηγεῖ ἀπλούστατα ἢ ἀνάπτυξις τῆς
παραγωγῆς τοῦ σίτου ἐν Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ,
Κίνᾳ καὶ Ἰνδία. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς
τὴν ζάκχαριν, ἕνεκα τῆς μεγίστης αὐτῆς παρα-
γωγῆς ἐν Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
Γαλλίᾳ· οἱ αὐτοὶ δ' ἰσχύουσι λόγοι καὶ διὰ τὸν
καφὲν, τὸ πετρέλαιον, τὸν βάμβακα, τὰ ἔρια.
Ἡ μεγάλη δ' ὑπερτίμησις τοῦ οἴνου ἐν Γαλλίᾳ
πιθανώτατα θὰ ἐκλείψῃ μετὰ τινα ἔτη, ὅταν
κατορθωθῇ νὰ ἐξαλειφθῇ ἢ φυλλοζήρα, ἀναπτυ-
χθῇ δὲ ἢ παραγωγὴ ἐν Ἀλγερίᾳ καὶ Τυνηδί.
Τέλος ἐὰν ἀφεθῇ ἐλευθέρᾳ ἢ εἰσοδος εἰς τὰ ἀμε-
ρικανικὰ κρέατα, βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ὑλικὸς βίος
θὰ καταστῇ τόσον εὐθηνός ὅσον οὐδέποτε ὑπῆρξεν
ἐπὶ ἡμῖν ἤδη αἰῶνα.

Οἱ λόγοι τῆς ὑποτιμῆσεως ταύτης εἶνε κατά-
δηλοι: πρῶτον ἢ ἀνάπτυξις τῆς καλλιέργειας καὶ
ἐκμεταλλεύσεως νέων ὄλων χωρῶν· εἶτα ἢ τελειο-
ποίησις τῶν μεταγωγικῶν μέσων, ἢ καταβίβα-
σις τῶν ναύλων, τῶν διοδίων, τῶν τελωνιακῶν
τελῶν· ἢ ὀσημέραι παρατηρουμένη αὐξήσις τῶν
κεφαλαίων ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, ὁ ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσόμενος διαγωνισμὸς
ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ὅστις ἀναγκάζει τοὺς βιομη-
χάνους νὰ ἀρκῶνται εἰς μέτρια μόνον κέρδη· τέ-
λος αἱ ἀδιάκοποι τελειοποιήσεις τῶν τεχνικῶν
ὀργάνων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ.

» Διατὶ ἐν τούτοις ἢ κοινὴ γνώμη ἐν Γαλλίᾳ
ἔχει ἰδέας ἐναντίας πρὸς τὰ ἤδη ἐκτεθέντα ἐν
τῷ ζητήματι τῶν δαπανῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου;
Διὰ λόγους διαφόρους καὶ λίαν εὐδιαγνώστους.
Πρῶτον διότι ἢ ἐμπορικὴ διοργάνωσις δὲν ἔχει
τὴν ἀπαιτουμένην εὐκίνησιν καὶ ἀπλότητα, ἐν
τῇ διαπραγματεύσει ἰδίως τῶν τροφίμων, καὶ ἐν
ταῖς μεγάλας πόλεσι, τὰ δὲ μάταια ἐξοδα, δι' ὧν
ἐπιβαρύνονται τὰ ἐμπορεύματα, εἶνε τοιαῦτα ὥστε
ὁ καταναλωτὴς δὲν ἐπωφελεῖται τῆς ὑποτιμῆσεως,
ἢν ὑφίστανται τὰ εἶδη ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραγω-
γῆς αὐτῶν. Ἐπειτα ἢ ἀνάπτυξις τῆς εὐημερίας
ἐγέννησεν εἰς ὅλας τὰς κλάσεις τῆς κοινωνίας νέας
πολυαριθμούς καὶ δαπανηρὰς ἀνάγκας. Λέγουσιν
ὅτι ὁ βίος ἐγένετο δαπανηρότερος· ἀλλὰ πράγ-
ματι τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μετέβαλον
τὸν τρόπον τοῦ βίου αὐτῶν. Τρίτος δὲ λόγος εἶνε
ὅτι τὰ εἶδη ὅλα δὲν ὑποτιμῶνται, ἀλλὰ μόνον τὰ
τῆς πρώτης ἀνάγκης, ὁ σῖτος, ἢ ζάκχαρις, τὰ

ἔρια· μετ' ὀλίγον ὁ οἶνος, ὁ ἄνθραξ, ἀργότερον δὲ
ἴσως τὰ ἐνοίκια· ἀλλὰ δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ
εἰς τὰ εἶδη τῆς πολυτελείας, τῶν διασκεδάσεων,
οἷα εἶνε τὸ θέατρον, τὰ στολίδια, οἱ μισθοὶ τῶν
ὑπηρετῶν, ἢ ἀμοιβὴ τῶν ὑπαλλήλων, ἅτινα πάντα
οὐχὶ εἰς ὑποτίμησιν, ἀλλ' εἰς ὑπερτίμησιν διηνεκῇ
βαίνουσι. Τὸ παρακωλύον δ' ἐπὶ τὴν Γαλλίαν νὰ
ἐπωφεληθῇ τῆς ὑποτιμῆσεως τῶν εἰδῶν ὅσον τὰ
ἄλλα ἔθνη εἶνε οἱ ὑπέρογκοι φόροι καὶ αἱ τελω-
νακαὶ ἀπαγορεύσεις. Τούτου ἕνεκα ὁ καφὲς, ὅστις
φορολογεῖται δι' 1, 50 φρ. κατὰ χιλιόγραμμον,
εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀγορασθῇ εὐθηνὰ παρὰ τοῦ
καταναλωτοῦ.

» Ὅπως ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἢ ὑποτιμῆσις τῶν
εἰδῶν εἶνε πραγματικὴ, ὅσαι δὲ χωραὶ ὡς ἢ
Ἀγγλία ἔχουσιν ὀλίγους φόρους καὶ λίαν ἀνεπτυγ-
μένον διεθνὲς ἐμπόριον, ἐλεύθερον παντὸς κωλύ-
ματος, καὶ ἐσωτερικὴν ἐμπορικὴν διοργάνωσιν
τελείαν καὶ εὐκίνητον, καρποῦνται ἀξιολόγους ἐξ
αὐτῆς ὠφελείας.»

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Ὅταν ἢ θάλασσα γλυκὰ
'ς τὴν ἄμμον ψιθυρίζη,
'σάν νὰ τὴν νανουρίζη,
τί τάχα λέγει μυστικά,
τί λέγει 'ς τ' ἀκρογιάλι;
Τοῦ λέγει:—Ἀκρογιάλι,
μὴ ἀπ' τὸν φλοῖσβον γελασθῆς
καὶ 'ς τῶν νερῶν μου κοιμηθῆς
τὴν ἡσυχὴν ἀγκάλη.
Μὴ 'ς τὴν γαλήνην πιστευθῆς·
θάλλῃ κι' ἀνεμοζάλη.

Κι' ὅταν ἢ θάλασσα μ' ὀργῇ
κυλᾷ τὰ κύματά της,
κι' ἀφρίζουν τὰ βουνὰ της
καὶ φοβερὰ ἠχολογεῖ,
τί λέγει ἄρα γε 'ς τὴν γῆ
μὲ τὰ μουγκρίσματά της
ἢ ἀγρία της ἢ κραυγῇ;
—Τὸν κόσμον θὰ χαλάσω,
λέγ' ἢ κραυγῇ ἐκείνη,
ἀλλ' ἔμωσ θὰ περάσω
καὶ θάλλῃ καὶ γαλήνη.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΕ.

Περὶ τῆς μανίας ΤΩΝ ΑΝΤΙΖΩΟΤΟΜΙΣΤΩΝ

Βεβαίως δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπεξηγηθῇ ὁ τί-
τλος, δι' οὗ αἱ ἐφεξῆς ἐπιγράφονται γραμμαί.
Τοῖς πᾶσι τὰ νῦν εἶνε γνωστὸν ἐκ πολλῶν καὶ

ποικίλων δημοσιευμάτων ὅτι εἰς τὰ μεγάλα τοῦ
πολιτισμοῦ κέντρα ὑπάρχουσιν εἰσαίριαι προστα-
τευτικαὶ τῶν ζώων, ὧν μέρος ἀποτελοῦσι πολ-
λάκις πρόσωπα μέγα σημαίνοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ.
Καὶ μέχρις ἐδῶ οὐδὲν τὸ παράδοξον, οὔτε τὸ
παράλογον· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα αἱ εἰσαίριαι
αὗται δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς βαθμολόγιον
τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, διότι ἠμολογουμένως ἢ πρὸς
ἀναξιοπαθούντα ὄντα μέριμνα καὶ συμπάθεια τὰς
εὐγενεῖς χαρακτηρίζει φύσεις. Ἄλλ' ὅταν ἢ συμ-
πάθεια αὕτη ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ μετρίου καὶ
ἐλλόγου, ὅταν ἢ ὑπερβολή, ἢ τοὺς ζωηρότερους
καὶ ἐνθουσιῶντας χαρακτηρίζουσα, ἀνυψώσῃ τὴν
εὐγενῆ ἰδέαν εἰς ποιητικὸν ὕψος, ἐξ οὗ αὕτη μὴ
εὐρίσκουσα λογικὴν βᾶσιν καταπίπτει εἰς τὸ βᾶ-
ραθρον τοῦ γελοίου, τότε βλέπομεν ἀναδύοντας
τοὺς ἀντιζωοτομιστὰς, τοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ
ἐκείνους, οἵτινες ὄχι μόνον ἀγανακτοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ εἰς ὑλικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ὀργῆς αὐτῶν προ-
βαίνουσι κατὰ τῶν τῆς ἐπιστήμης ἐργατῶν, ὅσα-
κις οὗτοι μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς φειδούς ἀναγκά-
ζονται νὰ προβαίνωσιν εἰς πειράματα ἐπὶ ζώντων
ζώων, ὅπως συναγάγωσι συμπεράσματα ἐπωφελῆ
καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀμειλίκτοις αὐτῶν ἐχθροῖς. Δὲν
εἶνε δὲ πολὺς χρόνος καθ' ὃν δύο ἐκ τῶν ἐγκρι-
τοτέρων ἐνταῦθα φυσιολόγων, ἔτυχον ἤμιστα κο-
λακευτικῶν ἐκφράσεων καὶ περιποιήσεων παρὰ
τρυφερῶν δεσποινῶν, αἵτινες παραστάσαι εἰς τὰ
φυσιολογικὰ πειράματα τῶν κ.κ. Magnan καὶ
Brown-Sequard, καθ' ἃ ἐλάβανον χωρῶν ζωο-
τομίαι, προέβησαν μέχρι τοῦ ν' ἀρπάσωσι μὲν
ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πρώτου τὸ πρὸς πειραματι-
σμὸν ζῶον, νὰ πληξῶσι δὲ κατὰ κεφαλῆς τὸν
δεύτερον δι' ἀλεξήλιου τιτλοφοροῦσαι ἀμφοτέρους
δι' ἤμιστα περιποιητικῶν ἐπιθέτων. Οἱ τῶν ἡρωϊ-
κῶν δὲ τούτων πράξεων ἐργάται, μεταξὺ τῶν
ὀπίων πρωτοστατοῦσιν αἱ τοῦ ὠραίου φύλου ἀντι-
πρόσωποι, κατήρτισαν καὶ εἰσαίριαν κατὰ τῶν
ζωοτομῶν ἐπικαλεσθέντες καὶ τὴν προστασίαν
τοῦ γηραιοῦ Hugo, ὅστις δὲν ἀπηξίωσε τὴν ἐπί-
τιμον νὰ δεχθῇ προεδρείαν.

Τοιοῦτον τὸ σῶμα τῶν ἀντιζωοτομιστῶν καὶ
τοιοῦτος ὁ σκοπὸς αὐτῶν. Ἄλλ' ὁ σκοπὸς οὗτος
εἶνε δίκαιος, εἶνε λογικός; Οἱ κύριοι οὗτοι, φερό-
μενοι ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, πράττουσι δικαίως
ἢ τοῦναντίον ὀφείλουσι νὰ δεικνύωσιν ἀνοχὴν καὶ
νὰ ἐνθαρρύνωσι μάλιστα τοὺς τὰς ζωοτομὰς τε-
λοῦντας; Εἰς ταῦτα ἢ λογικώτερα ἀπάντησις
εἶνε ἢ ἐξῆς· ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος χάριν τῆς ἐπικρα-
τήσεως ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι οἰκαιοποιεῖται
τὸ δίκαιον, ὕπερ εἶνε δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου,
τοῦ νὰ φονεύῃ τὰ πτηνὰ, τοὺς ἰχθύς καὶ τὰ ζῶα
τῶν ὀρέων, ὅπως συντηρήσῃ τὴν πολυτίμον αὐτοῦ
ἀτομικότητα, διατὶ εὐρίσκει ἄδικον τὴν πράξιν
τοῦ ζωοτομοῦντος, οὕτινος ὁ τελικὸς σκοπὸς εἶνε
ἢ εὐεξία αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀνθρώπου;

Δικαίως δὲ ὁ Βυκουὶ ἐν πληθούσῃ συνεδριάσει τῆς Βιολογικῆς ἐταιρίας δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφανθῆ ὅτι «πολέμιοι τῶν ἐπιστημονικῶν ζωοτόμων εἰσι τὰ νῦν μόνον οἱ μικρόνοες καὶ οἱ ἀμαθεῖς δημοσιογράφοι». Τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀρχόμενοι ἐλέγομεν, θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ συνοψίσωμεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς παραδείγματά τινά ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ εὐγενῆς τῶν φιλοζῶων ἰδέα παρεκτρεπομένη τοῦ κυρίου καὶ ὀρθοῦ αὐτῆς σκοποῦ καὶ προσκρούουσα κατὰ ἐγκεφάλων κάπως προδιαθετιμένων, δύναται νὰ ἐκτροχιάσῃ αὐτοὺς καὶ μέχρι μανίας πολλάκις. Τὰ παραδείγματα δὲ ταῦτα, ἅπερ ἐραυζόμεθα ἐκ τινος διακοινώσεως τοῦ κ. Magnan ἐν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς Βιολογικῆς ἐταιρίας ἔχουσιν ὡςδε :

Γυνὴ τις ἔχουσα κληρονομικὴν προδιάθεσιν πρὸς φρενοβλάβειαν καὶ ὑποστῆσα δυσχερείας καὶ θλίψεις ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς, θλίψεις αἵτινες συμπίπτουσαι μετὰ ἐκτάκτου δεισιδαιμονίας κατεδασάζον αὐτήν, ἐφθασε κατόπιν πολλῶν καὶ ποικίλων ιδιοτροπιῶν εἰς τὴν περίεργον ἰδέαν τοῦ ν' ἀπόσχῃ τοῦ λοιποῦ διαρκῶς τῆς κρεωφαγίας. Συνάμα δὲ ἤρξατο παρέχουσα ἄσυλον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς εἰς παντός εἶδους ζῶα οἷον κύνας, γαλάξ κ. τ. τ. Ἐκάστην δὲ πρωΐαν ἐξερχομένη μετὰ καλάθου πλήρους τροφίμων προσέφερε ταῦτα εἰς τοὺς ὁποίους συνήντα κύνας. Δὲν ἔλειπε δὲ προσερχομένη εἰς τὰ σφαγεῖα νὰ ἐπικαλῆται τὸν οἰκτον τῶν σφαγέων ἐξορκίζουσα αὐτοὺς νὰ μὴ σφάζωσι τοῦ λοιποῦ τὰ δυστυχῆ ζῶα, «τὰ ὅποια, ἔλεγεν, εἶνε ἀδελφοί μας.» Ἐνωσῆται δὲ ὅτι οἱ σφαγεῖς δὲν ἠδύναντο παρὰ ν' ἀποπέμπωσιν αὐτὴν ἐκάστοτε. Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνη ἐπέμενε, ἐπεμβάσα τέλος ἡ ἀστυνομία ὠδήγησεν αὐτήν εἰς τὸ φρενοκομεῖον τῆς Ἀγίας Ἀννης, ὅπου ἐν λογικώτερα γενομένη μετὰ τινος χρόνου, ἐξῆλθεν ὠδηγηθεῖσα εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς.

Ἄλλ' ἂν τῆς γυναικὸς ταύτης ἡ μανία περιορίζετο εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχὴν καὶ εἰς παρακλήσεις ἐνοχλητικὰς, ἄλλης τινὸς αἰ ἀντιζωοτομιστικαὶ ἰδέαι εἰσὶν εἰς τῶν τῆς μανίας αὐτῆς χαρακτηριστῶν· ταύτης ἢ πρὸς τὰ ζῶα μέριμνα εἶνε τοιαύτη ὥστε κατὰ τὰς βροχερὰς νύκτας δὲν κοιμάται ἀναλογιζομένη μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ὅτι τὰ ἄνευ ἀσύλου ζῶα θὰ βραχῶσι κατὰ δὲ τὰς ἡμέρας τρέμει ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ταῦτα δύνανται νὰ ὀλισθήσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ καὶ νὰ μὴ τύχωσι καλῶν περιποιήσεων. Ἡ θεὰ ἵππου τυπτομένου εἶνε δὲ αὐτὴν ἀφορμὴ λιποθυμίας· δὲν δύναται νὰ περιστεῖλῃ τὴν ὀργὴν καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ πειράματος ζωοτομῆς. Ἡ τοιαύτη δὲ τοῦ πνεύματος αὐτῆς κατάστασις ἄγει αὐτήν εἰς πράξεις ὅπως ἀλλοκότους· ἐξέρχεται ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, συναθροίζει τὰ προστυχόντα τεμάχια ὑάλου φώβῳ μὴ πληγωθῶσι διὰ τούτων οἱ ἵπποι· βλέπουσα πε-

λάτην πλησιάζοντα εἰς τὸν σταθμὸν τῶν ἀμαζῶν καὶ ζητοῦντα νὰ λάβῃ τὸ τελευταῖον ἐν τῇ σειρά ὄχημα ἢ ἕτερον, οὐδ' ἵππος τρώγει κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, πλησιάζει καὶ παρακαλεῖ νὰ ἀλλάξῃ ἐκλογὴν, ἐπιπλήττουσα συνάμα τοὺς ἀμαζηλάτας, οἵτινες βεβαίως δὲν εἶνε εὐχαριστημένοι χάνοντες τοιοῦτοτρόπως τοὺς πελάτας αὐτῶν. Βλέπουσα ἵππον πίπτοντα ἐν τῇ ὁδῷ ἀπαιτεῖ νὰ ἀποζευξῶσιν ὅπως ἀνεγείρῃ αὐτὸν καὶ διὰ νὰ εἶνε μᾶλλον βεβαία ὅτι θέλουσιν ὑπακούσει αὐτῇ σπεύδει καὶ κάθηται ἐπὶ τοῦ ζώου.

Ὅταν μάθῃ ὅτι ἵππος τις ἐθραυσε τὸν πόδα αὐτοῦ προσφέρεται ὅπως περιποιηθῆ καὶ προστατεύσῃ αὐτόν. «Ἐχει ἀνάγκην τὸ ζῶον τοῦτο, λέγει, ἐκείνου ὅπερ ἔλειψεν αὐτῷ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν, φίλου ἀγρυπνοῦντος κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμὰς».

Ἡμέραν τινὰ ἠγόρασε γέροντα ἵππον ἀντὶ 150 φρ. καὶ ἐπλήρωσεν ἀκολούθως διὰ τροφὴν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμβάντος μετὰ 5 μῆνας, 78 φρ. κατὰ μῆνα.

Καὶ οἱ κύνες εἶνε ἀντικείμενον τῆς τρυφερότητος αὐτῆς· ἡμέραν τινὰ ἰδοῦσα κύνα, οὐδ' οὐδ' ἀρτίως εἶχε συντριβῆ, σπεύδει, ἀνεγείρει αὐτόν καὶ λιποθυμῆ. Ὅταν συναντήσῃ ψωραλέον τινὰ κύνα, συλλαμβάνει καὶ φέρει αὐτόν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Αὐτὴ ἢ ἰδία κατέχει 5 ἢ 6 κύνας εἰς οὓς ἐκληροδότησεν ἰσόβιον εἰσόδημα 25 φρ. κατὰ μῆνα. Σήμερον δὲ εὐρίσκει ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν εἶνε ἀρκετόν. Τῇ προτροπῇ ἑτέρας φρενοβλαβοῦς ἡ κυρία αὕτη ἀπηυθύνθη εἰς δημοσιογράφους καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ γράψωσιν ἄρθρα κατὰ τῶν κ. κ. Paul Bert καὶ Labords, τῶν γνωστῶν ζωοτόμων· αὐτὴ δὲ αὕτη ἔγραψε πολλὰς ἀναφορὰς παρακαλοῦσα ὅπως οἱ ἵπποι «οἱ φίλοι οὗτοι τοῦ ἀνθρώπου» τυγχάνωσιν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέρων περιποιήσεων.

Ἡ κυρία αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῆ τύπος φιλοζώου καὶ ἀντιζωοτομιστοῦ ἡρέμου καὶ ἡσύχου· ὑπάρχουσιν ὅμως ἄλλαι αἵτινες εἶνε φιλόδοξοι καὶ ἐπιθετικαί· διὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἢ πρὸς τὰ ζῶα ἀφοσίωσις εἶνε ἀπλῶς ἀφορμὴ ὅπως ἐπιδειχθῶσι μετὰ μείζονος ἐπιστημότητος, καὶ ἰδοῦ ἐν παραδείγματι :

Πρόκειται περὶ τινος κληρονομικῆν προδιάθεσιν πρὸς φρενοπάθειαν κεκτημένης, ἧτις, ὡς πᾶσαι αἰ τῆς κατηγορίας ταύτης φρενοβλαβεῖς, δὲν στερεῖται πνεύματος. Κατ' αὐτὴν μόνον οἱ φρενοβλαβεῖς εἰσὶν ἄξιοι ὑπολήψεως, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ εἶνε περιφρονητέοι· ὅσον τὸ κατ' αὐτὴν παρῆσται τὸ φῶς καὶ τὴν πρόσοδον καταπατεῖ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμούς καὶ δὲν ὀπισθοδρομεῖ ἐνώπιον τῶν ζωηρῶν καὶ ἀσέμνων λόγων. Ὁμολογεῖ ὑψηλοτέρως τὸ μῆσοσ αὐτῆς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν ὁπῆτον τρέφει ἔρωτα διὰ τὰ ζῶα. Προτιμᾷ δὲ νὰ ἴδῃ μᾶλλον ἀποθνήσκοντα τὸν υἱόν

αὐτῆς παρὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ διὰ τῆς θυσίας ζώου. Εἶνε δὲ τὰ μάλα ὑπερήφανος διὰ τὴν ὁποίαν ὑπεκίνησε σταυροφορίαν κατὰ τῶν ζωοτόμων.

Ἡ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη ὑπῆρξε δὲ αὐτὴν ἀφορμὴ οὐ μικρᾶς ζημίας, διότι εὐρισκομένη μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς εἰς προσοδοφόρον θέσιν καὶ συνεπῶς πρὸς τὴν μανίαν αὐτῆς καὶ μετὰ τάγματος γάτων, ἐνώπιον τοῦ διλήμματος ὅπερ οἱ κύριοι τῆς οἰκίας ἐθεντο, τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἐνοχλητικῶν ζῶων ἢ τῆς ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς θέσεως, δὲν ἐδίστασε ν' ἀναγκάσῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς νὰ δεχθῆ τὸ δεύτερον. Ἐν τούτοις μετ' ὅλην ταύτην τὴν ζημίαν ἢ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη δὲν ἐλαττοῦται· τὰς νύκτας ἐγείρεται ὅπως περιποιηθῆ αὐτὰ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας καθαρίζει καὶ ὑποβάλλει ταῦτα εἰς λουτρά.

Μεθ' ὅλας ταύτας τὰς ἀλλοκότους ἰδέας ἡ κυρία αὕτη εἶνε ἀρκούντως νοήμων, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ συνάμα καὶ λίαν ἐπιθετικὴ. Ἐν ἀνάγκῃ, δηλ. ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀνθίστανται πρὸς τὰς παραδόξους αὐτῆς ἰδέας, δὲν διστάζει νὰ προβῆ καὶ εἰς τὴν χρῆσιν πολυκρότου δι' οὐ συχνότατα τυγχάνει ὀπλισμένη.

Ὡς φαίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν τριῶν τούτων παραδειγμάτων καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ τελευταίου, τὸ χαρακτηριστὸν τὴν μανίαν τῶν ἀντιζωοτομιστῶν εἶνε ἔρωσ πρὸς τὰ ζῶα καὶ περιφρόνησις πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἐν Παρισίῳ, τῇ 21 Ἀπριλίου.

N. A. ΠΙΕΤΤΕ

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΦΑΡΟΣ

Ὁ πρῶτος ἠλεκτρικὸς φάρος ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἀνηγέρθη τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον. Εἶνε δ' οὗτος ὁ στηθεὶς ἐπὶ τῆς νήσου Razza, εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος τοῦ Ρίου Ἰανείρου τῆς Βραζιλίας, ἔργον θαυμάσιον ἀληθῶς, ὑπερβαίνειν κατὰ τὴν ἐντασιν τοῦ φωτός πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε φάρους. Τὸ φῶς αὐτοῦ ἐναλλάσσεται κατὰ δεκαπέντε δευτερόλεπτα ἀπὸ λευκοῦ εἰς ἐρυθρὸν καὶ τὰνάπαλιν, εἶνε δὲ ἡ δύναμις τῆς λάμψεως αὐτοῦ ἴση πρὸς τὴν παραγομένην ἐξ 120,000 ἀπλῶν ἠλεκτρικῶν γλωσσίδων, ἧτοι ἐξηκοντάκις ἀνωτέρα τῆς μεγίστης ἐντάσεως, ἣν δύναται νὰ παρουσιάσῃ φάρος πρῶτου βαθμοῦ δι' ἐλαίου φωτιζόμενος.

Σπουδαιότατον πλεονέκτημα τῆς ἐκτάκτου φωτιστικῆς δυνάμεως τοῦ φάρου τούτου εἶνε ὅτι καθιστᾷ αὐτόν ὄρατὸν ἐξ ἀποστάσεως μακροτέρας, ἢ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ κυρτότης τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Διότι ἡ ἀνταύγεια τοῦ φάρου φαίνεται ἐν τῷ ὄριζοντι καὶ προαγγέλλει τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ πρὶν ἢ ὁ ναυτιλλόμενος δυνῆθῃ νὰ

παρατηρήσῃ τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ φάρου. Τὸ γεγονός τοῦτο, παρατηρηθὲν ἤδη, ἐπικυροῦται καὶ ὑπὸ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ ἐπιτετραμμένου τὴν ἐπιμέλειαν τῶν φάρων τῆς Βραζιλίας, ἀναφέροντος ταῦτα : «Ἡ ἀνταύγεια τοῦ φάρου εἶνε ἐξαιρετικὰ καταφανῆ καὶ δύναται νὰ ἐφελέκυσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ναυτικῶν καὶ αὐτῶν τῶν μὴ γινωσκόντων τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν 35 μιλίων, τούτεστι εἰς τρία καὶ ἡμισυ μίλια ἐπέκεινα τοῦ σημείου, ἐνθα διακόπτεται τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ φάρου. Καὶ πέραν δὲ τῶν 35 μιλίων διατελεῖ ἔτι ὄρατὸν ἐπὶ ἐν μίλιον εἰς ἐκείνους μόνον, ὅσοι ὡς ἡμεῖς γνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ φάρου.»

Ὁ φάρος οὗτος δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ τελειότατον ἴδρυμα εἰς τὸ εἶδος του, διότι ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτοῦ ἐφηρησθήσαν αἱ νεώταται μέθοδοι καὶ τὰ νεώτατα μηχανήματα ὅσα ἐπενοήθησαν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς ἐπιστήμης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῷ θεάτρῳ δύο κύριοι παρακάθηται, οἱ Δ* καὶ Κ*.

Ὁ Κ*, ὅστις εἶνε δυσήκοος, ζητεῖ τὰ δίοπτρα τοῦ φίλου του Δ*.

— Περὶεργον, λέγει, μετὰ τινά στιγμὴν ἀποδίδων αὐτὰ εἰς τὸν Δ*, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀκούω καλλίτερα ὅταν παρατηρῶ μὲ τὰ γυαλιὰ τοὺς ἠθοποιοῦς.

Καὶ ὁ ἄλλος μὲ ἀγαθοπουλικὴν ἐτοιμότητα :

— Ἄμ' βέβαια, καὶ μὲνε, ἀφοῦ τὰ γυαλιὰ σοῦ τοὺς φέρνουν κοντήτερα, ἐπόμενον εἶνε νὰ ἀκούης καὶ καλλίτερα!

Ἐν τέλει λαμπροῦ γεύματος ὁ οἰκοδεσπότης διατάσσει τὸν ὑπηρέτην νὰ φέρῃ μικροτάτην φιάλην οἴνου, ἐκπωματίζων δ' αὐτὴν ἐξαίρει τὸ ἔκτακτον αὐτοῦ, ἰδίως δὲ τὴν παλαιότητά του, ἣν ἀναβιβάζει εἰς τριάκοντα τόσα ἔτη.

— Λοιπὸν πῶς σὰς φαίνεται; ἐρωτᾷ εἰδήμονά τινά οἰνοπότην ἐκ τῶν συνδαιτυμόνων.

— Ὁραιοτάτος, ἀλλὰ πολὺ μικρὸς ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του!

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργάκη καταλαμβάνει τὸν υἱόν του καταδιώκοντα χρυσαλίδας.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Γεωργῆ; ἐρωτᾷ ὁ πατήρ.

— Ζητῶ νὰ πιάσω πεταλούδας, μπαμπᾶ.

— Καὶ πόσαις ἐπιασες ὡς τὰ τῶρα;

— Νὰ, ἂν πιάσω αὐτὴν ποῦ κυνηγῶ κ' ἀκόμη ἄλλη μιά, τότε θὰ ἔχω πιασμένας δύο. ἀπαντᾷ ὁ Γεωργάκης.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Συμβαίνει εἰς τοὺς ἐρίζοντας ὅ,τι εἰς δύο ἀντιπάλους στρατοὺς, ὧν ὁ ἀσθενέστερος ἀνάπτει ἀπατηλὰς πυρὰς καὶ κάμνει μέγαν θόρυβον, ἵνα ὁ ἀντίπαλος τὸν νομίσῃ πολυαριθμότερον καὶ ἰσχυρότερον ἢ ὅσον πράγματι εἶνε.

Ἰποκριτικὸς εἶνε ὁ τρόπος, καθ' ὃν κατηγορεῖται ὁ κόσμος ὅτι δῆθεν τὸ πᾶν ἐπιτρέπει εἰς τοὺς τολμηροὺς καὶ τοὺς σεμνουμένους διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, ἐνῶ οἱ μετριόφρονες παραμελοῦνται· ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι οἱ τολμηροὶ ἐκεῖνοι ἔχουσι σπάνιά τινα προσόντα, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ταχύτητα τῆς βουλήσεως, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ εὐφύια ὁμοιάζει ἀκαλλιεργήτῳ κτήματι. Ὁ ἀγροπνῶν κύων εἶνε πολυτιμότερος τοῦ κοιμωμένου λέοντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πόσον στοιχίζει ἐν ποτήριον ὕδατος τοῦ Νέβα. — Ὡς γνωστόν, Νέβας εἶνε ὁ ποταμὸς, εἰς οὗ τὰς ὄχθας εἶνε ἐκτισμένη ἡ Πετροῦπολις. Κατ' ὀκτώβριον μῆνα ὁ ποταμὸς πῆγνυται, οἱ δὲ καλύπτοντες αὐτὸν πάγοι διαλύονται πάλιν τὸν Ἀπρίλιον. Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ πρώτη λέμβος δύναται νὰ διαπλεύσῃ τὸν ποταμὸν μὴ προσκρούουσα εἰς πάγους ἐορτάζεται πανηγυρικῶς ἐν Πετροῦπολει· ὁ διοικητὴς τοῦ φρουρίου Πέτρου-Παύλου διατάσσει νὰ κανονοβολήσωσιν, ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐξέρχεται εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ χειμερινοῦ ἀνακτόρου, ὅπερ ὑφούται ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος τοῦ Νέβα. Ἡ λέμβος διαπλῆει τὸν ποταμὸν φέρουσα τὸν διοικητὴν τοῦ φρουρίου, ὅστις κομίζει τῷ ἡγεμόνι τὸ πρῶτον ποτήριον ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. Παρουσιάζων δ' αὐτῷ λέγει «Τὸ ἕαρ ἀποστέλλει ἡμῖν τοῦτο τὸ δεῖγμα ὅτι ὁ σκοτεινὸς χειμὼν παρῆλθεν». Ὁ αὐτοκράτωρ λαμβάνει καὶ πίνει τὸ ὕδωρ, διατάσσει δὲ νὰ πληρώσωσι τὸ ποτήριον χρυσοῦν νομισμάτων. Οὕτω συνέβαινον τὰ πράγματα μέχρι τῶν χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ Β'. Ἀλλὰ παρετηρήθη ὅτι κατὰ μικρὸν τὸ μέγεθος τοῦ ποτηρίου πῦξαν σημαντικῶς, τοῦθ' ὕπερ ἠνάγκαζε τὸν αὐτοκράτορα νὰ πίνῃ μέγα ποσὸν βυπαροῦ ὕδατος, νὰ αὐξάνῃ δ' ἀναλόγως καὶ τὴν ποσότητα τῶν νομισμάτων πρὸς πλήρωσιν τοῦ ποτηρίου. Ὄθεν ἀπὸ τίνος χρόνου τὸ πρᾶγμα καθωρίσθη ἀκριβῶς: τὸ πρῶτον ποτήριον ὕδατος ἐκ τοῦ Νέβα πληροῦται μὲ διακόσια χρυσὰ βουβλία.

Κατὰ τινὰ νεωτάτην στατιστικὴν τὰ διάφορα Κράτη τῆς ταχυδρομικῆς Ἐνώσεως εἰσέπραξαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1883 ἐκ τῆς ταχυδρομικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας τὰ ἐξῆς ποσὰ ἕκαστον: Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι φράγκα 220,570,892, ἡ Γερμανία 213,414,609, ἡ Μεγάλη Βρετανία 182,524,000, ἡ Γαλλία 154,253,661, ἡ Ῥωσία 60,944,468, ἡ Αὐστρία 47,876,630, ἡ Ἰταλία 32,660,886, αἱ ἀγγλικαὶ Ἰνδίαι 23,746,024, ἡ Οὐγγαρία 18,400,203, ἡ Ἑλβετία 17,106,436, ἡ Ἰσπανία 14,902,639, τὸ Βέλγιον 12,754,276, ἡ Ὀλλανδία 9,910,374, ἡ Ἰαπωνία 9,077,987, ἡ Σουηδία 7,886,100, ἡ Δανία 6,177,560, ἡ Ρουμανία 4,076,921, τὸ Μεξικὸν 3,615,398, ἡ Ἀλγερία καὶ Τῦνις 3,346,111, ἡ Πορτογαλία 3,018,868, ἡ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία 2,319,460, ἡ Αἴγυπτος 2,215,713, ἡ Χιλή 1,709,100, ἡ Ἑλλὰς 904,822, ἡ Βουλγαρία 483,733, τὸ Λουξεμβούργον 445,585, ἡ Περσία 372,200, ἡ Γουατεμάλα 186,513, ἡ δημοκρατία τῆς Ὀνδούρας 20,385. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν δεικνύται ὅτι τὰς μεγίστας προσόδους ἐκ τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καρποῦνται ἐκεῖναι αἱ χῶραι, παρ' αἷς ἡ ἐμπορικὴ κίνησις εἶνε μεγαλειότερα, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ μᾶλλον διαδεδομένη. Οὕτως ἡ Ἑλβετία ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς ἔχει τὰς μεγίστας ταχυδρομικὰς προσόδους, εἰς ἃς ὅμως οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται καὶ ἡ μεγάλη πάντοτε αὐτῆθι συγκέντρωσις ξένου πληθυσμοῦ. Τὰς ἀνωτέρας ὅμως καθαρὰς προσόδους ἔχει ἡ Γαλλία, διότι ἐκ τῶν 154,253,661 εἰς ἃ ἀνέρχονται αἱ εἰσπράξεις, δαπανῶνται εἰς τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν μόνον περὶ τὰ 70,000,000. Τοῦτο δὲ διότι οἱ ταχυδρομικαὶ ὑπάλληλοι ἔχουσι μικροὺς μισθοὺς, καθὼ ἀναλαμβάνοντες οἱ πλείστοι τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν οὐχὶ ὡς κύριον ἔργον, ἀλλ' ὡς πρόσθετον ἐνασχόλησιν, καὶ προσέτι διότι αἱ σιδηροδρομικαὶ Ἐταιρίαι ἔχουσι ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀμίσθου μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων.

Κατὰ τὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τῆς διαχειρίσεως τοῦ ὀφφανοτροφείου Χατζῆ Κωνσταντῆ κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἦσαν κατατεταγμένοι ἐν αὐτῷ 205 νέοι. Ἀπεφοίτησαν 41, ἐξ ὧν 9 ἦσαν ὑπότροφοι· οἱ πλείστοι τούτων ἐξασκοῦσι τὴν τέχνην, ἣν ἕκαστος ἐδιδάχθη ἐν τῷ ὀφφανοτροφείῳ. Ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ ὀφφανοτροφείου ἀνήχεται κατὰ τὸ λήξαν ἔτος εἰς 1,400,000 δρ. ἡ δὲ κτηματικὴ μετὰ τῶν κτιρίων καὶ γηπέδων αὐτοῦ εἰς δρ. 750,000. Τὰ ἐξόδα τῆς διαχειρίσεως τοῦ λήξαντος ἔτους ἀνῆλθον εἰς δρ. 82.304,23 τὰ δ' ἐσοδα εἰς 139,954,57, κατελήφθη τουτέστι πλεόνασμα ἐκ δρ. 57,650,34.